

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Izglītības zinātņu un psiholoģijas fakultāte

Sākumizglītības skolotājs

SANTA MEDNE

Didaktiskās spēles 5 – 7 gadus vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanai pirmsskolā

Bakalaura darbs

Darba vadītājs

Lektora p.i.

Akadēmiskais amats

Mg. Paed.

Zinātniskais /

akadēmiskais grāds

Inese Eglīte

Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2024

Anotācija

Bakalaura darba autore: Santa Medne

Darba nosaukums: Didaktiskās spēles 5 – 7 gadus vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanai pirmsskolā.

Darba mērķis: pētīt 5 – 7 gadus vecu bērnu lasītprasmes apguvi pirmsskolā.

Bakalaura darba **pirmajā nodaļā** tiek analizēta un apkopota informācija par spēles nozīmi pirmsskolā, kāda ir spēles nozīme un iedalījums. Tiek analizēti dažādi avoti par lasītprasmi un tās apguvi pirmsskolā. Pirmajā nodaļā ir informācija arī par bērna kognitīvo attīstību un tās nozīmi pirmsskolas posmā un lasītprasmes apgūvē. Šajā nodaļā tiek analizētas pedagoģijas un psiholoģijas zinātnieku atziņas.

Bakalaura darba **otrajā daļā** tiek aprakstīts empīriskais pētījums. Aprakstīts par to kā didaktiskās spēles var sekmēt lasītprasmes apguvi pirmsskolā, 5 – 7 gadus veciem bērniem. Tiek pētīts bērnu lasītprasmes līmenis pētījuma sākumā kā arī beigās. Iegūtie rezultāti tiek salīdzināti, kādi tie ir sākumā un beigās. Lai iegūtu rezultātus un tos analizētu, praktiskā darbā tiek izmantotas didaktiskās spēles. Šajā nodaļā tiek apkopoti un analizēti iegūtie rezultāti.

Pētījums apliecina, ka didaktiskās spēles var sekmēt lasītprasmes apguvi 5 – 7 gadus veciem bērniem, ja tās regulāri izmanto mācību procesā. Uz pētījuma jautājumu tika iegūta atbilde un pētījuma laikā bērnu lasītprasme uzlabojās. Didaktiskās spēles var sekmēt lasītprasmi, ja tās tiek izmantotas regulāri un tās ir bērnam saistošas, interesantas. Bērniem ir motivācija lasīt vārdus, kas tiek veidoti didaktisko spēļu spēlēšanas laikā. Pedagogam ir regulāri jāseko līdzī bērna izaugsmei un ja nepieciešams un jāsniedz atbalsts un palīdzība individuāli.

Atslēgas vārdi: spēle, didaktiskā spēle, lasītprasme, pirmsskola.

Bakalaura darbs sastāv no 50 lappusēm, 13 attēliem, 3 tabulām un 86 literatūras avotiem.

Annotation

Author of Bachelor's work: Santa Medne

Job title: didactic games to promote the literacy of 5-7-year-old in preschool.

Objective of the work: to study the learning of reading skills of 5-7-year-old in preschool.

The **first chapter** of the Bachelor's work analyzes and summarizes the importance of the game in preschool, the meaning and division of the game. Various sources of literacy and preschool learning are analysed. Chapter one also contains information on the cognitive development of the child and its role in preschool and literacy. This chapter analyses the findings of pedagogy and psychology scientists.

The **second part** of the Bachelor's work describes the empirical study. Described as learning how didactic games can contribute to learning literacy in preschool, 5-7-year-old. Children's reading literacy levels at the beginning as well as at the end of the study are being studied. The results obtained are compared as they are at the beginning and end. Didactic games are used in practical work to get results and analyze them. This chapter summarizes and analyzes the results obtained.

The study shows that didactic games can contribute to learning literacy for 5-7-year-old if they are regularly used in the learning process. The study question was answered and children's reading ability improved during the study. Didactic games can contribute to literacy if they are used regularly and are attractive, interesting to the child. Children have a motivation to read words that are made while playing didactic games. The educator should regularly monitor the child's growth and provide support and assistance on an individual basis if necessary and necessary.

Keywords: game, didactic game, literacy, preschool.

The Bachelor's work consists of 50 pages, 13 images, 3 tables and 86 literary sources.

Saturs

Ievads.....	5
1. Bērna lasītprasmes sekmēšana caur didaktiskajām spēlēm.....	7
1.1. Spēles nozīme pirmsskolā.....	7
1.2. Lasītprasmes apguve pirmsskolā.....	12
1.3. Bērna kognitīvā attīstība pirmsskolā.....	17
2. Didaktiskās spēles 5 – 7 gadus vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanai pirmsskolā – empīriskais pētījums.....	22
2.1. Pētījuma metodoloģiskais pamatojums.....	22
2.2. Bērnu lasītprasmes izvērtēšana pētījuma sākumā.....	23
2.3. Praktiskais darbs ar bērniem lasītprasmes sekmēšanā.....	29
2.4. Iegūto rezultātu izpēte un analīze.....	36
Secinājumi.....	43
Ieteikumi.....	44
Literatūras un avotu saraksts.....	45

Ievads

Lasītprasmi bērns sāk apgūt tieši pirmsskolas posmā. Tas ir izglītības posms, kurā bērns mācās un izzina apkārtējo pasauli. Bērns šajā vecumā ir aktīvs un zinātkārs, taču viņa prasmes un iemaņas tikai pilnveidojās. Skolotāja lomai šeit ir milzīga nozīme. Skolotājs rada vidi, kurā bērns var mācīties ar prieku un gūt savas zināšanas nepiespiestā vidē. Runājot par lasītprasmi, tā nav vienkārša prasme ko bērns apgūst. Tas ir ilgs process, kurš prasa ieguldījumu lai būtu rezultāts.

Lai bērns apgūtu lasītprasmi pēc iespējas sekmīgāk, ir jāsāk jau no pamatiem. Svarīgi pirmsskolas posmā mācīties pareizi saklausīt skaņas, izrunāt skaņas pareizi un arī mācīties ar pareizu skaņu apzīmēt burtu. Tās ir prasmes, kas ir jāmācās lai tālāk lasītprasme varētu noritēt pēc iespējas labāk (Kriekšis, 2022). Tas ko bērns apgūst savas dzīves pirmajos gados ir pamats tam kāds būs progress un spējas vēlākos gados un pašā lasītprasmē.

Daudz tiek runāts un veikti pētījumi, ka bērni ne tikai slikti lasa, bet viņiem nav pat vēlmes un motivācijas to darīt (Mikuda, 2023). Pirmsskolā apgūstot lasītprasmi ir jādomā par to lai bērni to apgūtu ar prieku un būtu motivācija lasīt arī vēlāk. Tieši tāpēc ir svarīgi jau pirmsskolā bērniem parādīt, ka lasītprasmi var apgūt ar prieku un skolotājs var to darīt pievēršot uzmanību tam lai bērns nebaidās no lasīšanas apguves. Vērtīgi un mācīties tā lai būtu interesanti, izmantojot, piemēram, didaktiskās spēles.

Pēdējos gados aizvien vairāk tiek runāts par to, ka bērnu lasītprasme ir ļoti vāja, uzsākot skolas gaitas. Tas liek domāt par to, ka tieši pirmsskolā tam ir jāpievērš liela uzmanība. Tā kā pirmsskolā bērns ir ļoti aktīvs un attīstās strauji, tad arī apgūstot lasītprasmi ir jādomā kā to veiksmīgāk apgūt un, kādas metodes būtu labākās. Pirmsskolā bērns ļoti daudz laika pavada spēlējot spēles, tāpēc vērtīgi būtu izmantot tieši spēles lai bērns varētu apgūt lasītprasmi, un apgūtu to ar prieku un viņam saistoši.

Pētījuma objekts: pedagoģiskais process pirmsskolā

Pētījuma priekšmets: bērna lasītprasmes apguve

Pētījuma mērķis: pētīt 5 – 7 gadus vecu bērnu lasītprasmes apguvi pirmsskolā

Pētījuma jautājums: kā didaktiskās spēles var sekmēt lasītprasmes apguvi 5 – 7 gadus veciem bērniem?

Pētījuma uzdevumi:

- 1) Analizēt pedagoģijas un psiholoģijas zinātnieku atziņas par lasītprasmes apguvi pirmsskolā;
- 2) Analizēt pedagoģijas un psiholoģijas zinātnieku atziņas par spēles nozīmi pirmsskolā;
- 3) Pētīt lasītprasmes apguvi un tās sekmēšanu caur didaktiskajām spēlēm 5 – 7 gadus veciem bērniem.

Pētījuma metodes:

- Teorētiskā - pedagoģijas un psiholoģijas literatūras analīze;
- Empīriskā - pedagoģiskie novērojumi, praktiskā darbība ar bērnu, rezultātu apkopošana un analizēšana.

Pētījuma bāze: X pirmsskolas izglītības iestāde, pētījumā piedalās 10 bērni vecumā no 5 – 7 gadi.

1. Bērna lasītprasmes sekmēšana caur didaktiskajām spēlēm

1.1. Spēles nozīme pirmsskolā

Spēle ir neatņemama dzīves sastāvdaļa pirmsskolā un bērna dzīvē kopumā. Caur spēlēm bērns mācās, izdzīvo savas emocijas un jūtas. Spēle ir tā, kas sniedz prieku un gandarījumu par paveikto. Spēle ir tā, kas palīdz ar prieku apgūt dažādas prasmes. Pirmsskolā mācību process notiek rotaļnodarbībās, tajā visā liela loma ir tieši spēlei (Dravniece, 2013).

Aplūkojot jēdzienu „spēle”, tas tiek definēts kā noteiktu darbību kopums, kam ir vairākas nozīmes:

- Sacensības pazīmes, ar ko cenšas sasniegt vēlamo rezultātu, izmantojot prasmes, iemaņas, arī nejaušu sakritību;
- Spēlei ir stingri noteikumi un tajā pašā laikā ir brīvas interpretācijas;
- Spēle palīdz iekļauties sabiedrībā, apgūt tajā pieņemtās normas, vienlaicīgi bagātinot gan cilvēka, gan visas sabiedrības garīgo un jūtu kultūru (Lūse, Miltiņa, Tūbele, 2020).

Spēlējot spēli ir nepieciešama nepiespiesta vide, labas emocijas un procesam ir jānotiek ar prieku. Bērnā spēle ir nepieciešama katru dienu, un tā kā bērns lielāko daļu laika pavada tieši pirmsskolā, tad tā ir vieta, kur tas ir jāpiedzīvo un jāizbauda. Spēle ir lielisks veids, kā bērns var mācīties un tajā pašā laikā arī pavadīt laiku kopā ar vienaudžiem.

Dzīves laikā cilvēkam ir dažāda attieksme pret spēlēm. Bērniem šī spēļu nozīme ir dažāda:

- spēle ir nopietns darbs, kura laikā bērns dzīvo pēc saviem noteikumiem, ir noteicējs par savu darbību un rīcību;
- spēle ir izaicinājums, jo var spēlēties kopā ar draugiem, izvēlēties kādas spēles spēlēt; kur un kā spēlēties – telpā vai laukā, klusi vai skaļi, nopietni vai smieklīgi, ar piepūli vai bez piepūles;
- spēles mainās bērniem augot, tās kļūst nopietnākas, ilgākas, sarežģītākas, jēgpilnākas;
- spēles laikā bērns praktizē savas iemaņas, nostiprina un pilnveido apgūtās prasmes, apgūst jaunas prasmes, bagātina priekšstatus par dzīvi un tās likumībām, bagātina pieredzi, analizē un interpretē situācijas un notikumus (Tūbele, Vilka, 2016).

Apskatot spēles funkcijas var saskatīt cik liela loma un nozīme ir spēlei. Tā ir vērtīga ar to, ka mēs varam sniegt zināšanas un mācīties ar prieku. Nozīmīgi ir tas, ka spēles laikā var būt mierīgs, darīt to ar prieku un bez uztraukuma. Tas palīdz apgūt svarīgās prasmes un iemaņas, un pilnveido cilvēka personību.

Spēles var būt daudz un dažādas, un arī bērni ir dažādi. Ir bērni, kuri labprāt spēlē spēles un iesaistās visā, bet ir arī bērni, kas ne vienmēr grib spēlēt spēles. Reizēm arī viena spēle var palīdzēt mācību procesā vienam bērnam, bet kādam citam šī metode vai spēle nederēs. Tādos brīžos ir jāspēj meklēt pareizais ceļš un pieeja lai bērnu ieinteresētu ar kādu citu spēli vai veidu, kā panākt konkrētu mērķi. Arī viens no grāmatas autoriem par izglītojošām spēlēm min to, ka ne visas spēles piesaistīs bērnus vienādi un ne visām spēlēm būs vienāds mācīšanās rezultāts (Kalmpourizis, 2019). Bērnu zināšanas un prasmes ikdienā var būt dažādas. Ne vienmēr bērns vēlēšies piedalīties spēlē, kas viņam liksies par sarežģītu vai liksies neinteresanta.

Bērnam ir jādod iespēja spēlēt spēles, tā ir visa bērna pasaule un tam ir liela nozīme. Bez spēles bērns nevar būt bērns, jo spēle ir galvenais elements, kas bērnu padara par pieaugušo (Moreno Lucas, 2017).

Grāmatā par spēlēm pirmsskolā, autors runā par to, ka spēlēm ir jābūt interesantām, lai bērns tās gribētu spēlēt atkārtoti (Conner, 2020), tāpēc arī runājot par didaktiskajām spēlēm, tām ir bērnam interesējošām un saistošām, lai mācīšanās būtu aizraujoša.

Pievēršot uzmanību spēļu veidiem, bērni labprāt izvēlas spēles, kas spēj dot zināšanas dažādās jomās. Bērns labprāt mācās darbojoties ar interesantām lietām un priekšmetiem, viņi labprāt izzina un gūst jaunas zināšanas caur spēlēm un rotaļām. Tā ir viņu dabiskā būtība. Pētījumā, kas veikts par spēlēm pirmsskolā, tika secināts, ka bērni labprāt dod priekšroku spēlēm, kas attīsta valodu un runu (Hristova S.V., 2013). Pētījumā, kas veikts 2021.gadā, vēlreiz tikai pierādīts, ka bērni labprāt un ar lielu prieku iesaistās spēļu spēlēšanā (Kenanoğlu, Duran, 2021), tas vēlreiz pierāda, ka bērns var mācīties, un tas pat ir jādara tieši ar spēļu palīdzību.

Bērna paraugs vienmēr ir bijis pieaugušais, bērna ģimene, skolotājs pirmsskolā. Tāpēc runājot par spēlēm, pieaugušais ir tas, kurš var radīt bērna interesi par spēli. Spēlējot spēles kopā ar bērnu vai radot vidi, kurā bērns var novērot spēļu spēlēšanu, var tikt sekmēts rezultāts uz to, ka bērns iesaistīsies labprāt. Skolotājs ir tas, kurš rada vidi bērnam, lai notiktu bērna materiālo, sociālo un garīgo vajadzību attīstība (Krinkele, 2002). 2016.gada pētījumā par spēlēm, ko savā darbā vairāk izvēlas izmantot skolotāji, tika izpētīts, ka jaunāki skolotāji

izvēlas didaktiskās spēles, bet pieredzējuši skolotāji rada apstākļus lai bērni var spēlēties patstāvīgi (Legankova, Nedvetskaya, 2016).

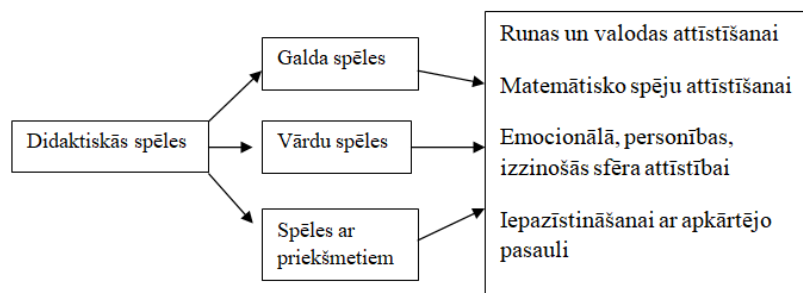
Spēle cilvēku attīsta dažādās jomās. Pirmsskolā tā ir ne tikai lasītprasme un rakstītprasme, bet spēle arī paaugstina pašcieņu, māca pareizu uzvedību un arī sagatavo bērnu pieaugušo dzīvei – kļūt neatkarīgam, pieņemt lēmumus un sadarbošanos ar citiem (Morrison, 2015). Spēle ne tikai attīsta bērna runu un domāšanas spējas, bet arī izceļ bērna individuālās spējas, viņa zināšanas un ideju līmeni (Valerievna, 2016). Vienā no LUMEN starptautiskajām konferencēm tiek minēts pētījums, kurā tika izpētīts, ka spēle ir tā caur, kuru bērns var pētīt visu, kas viņam ir apkārt, veidot savu pasaules un dzīves attieksmi, kā arī saņemt atbildes uz saviem jautājumiem un barot savu zinātkāri (Petrovska, Sivevska, Cackov, 2013). Spēlējot spēles bērns mācās sadarboties, rast kompromisus, vadīt un sekot. Svarīgs ir arī empātijas un sociālās pieņemšanas pamats spēles laikā (Rog, Galloway, 2017). Aplūkojot šos faktus, vēlreiz var pārliecināties, ka bērns, spēlējot spēles attīsta gan intelektuālās prasmes, gan valodu, runu un komunikāciju ar citiem cilvēkiem.

Interesanti šķiet tas, ka pētījumā Toronto (*The Play – Literacy interface in full – day kindergarten classrooms*, 2017), kur tika pētīts tieši tas kā spēles palīdz mācību procesā, bija neliels skaits pedagogu, kas noliedza to, ka spēles palīdz bērnam mācīties, bet atsevišķs skaits pedagogu gan piekrita, ka spēles var palīdzēt gan lasīšanas, gan rakstīšanas apgūvē (Pyle, Prioleta, Poliszczuk, 2017).

Bērns vislabāk mācās spēlējoties. Tieši praktiska darbošanās ļauj labāk saprast un apgūt dažādas lietas. Spēlējoties bērns var apgūt lasītprasmi, matemātiku, dažādus dabas procesus, kā arī sociālās prasmes (Jacobs, Crowley, 2007).

Didaktiskās spēles ir veids kā skolotājs var nodrošināt to, ka notiek bērna vispārējo zināšanu apguve, pievēršot uzmanību bērna zināšanām un to, kāds materiāls būs piemērots mācību procesā (Tammemä, Maaring, 2020). Pirmsskolā bērns apgūst valodas prasmes, tieši tāpēc didaktiskās spēles palīdz attīstīt un pilnveidot bērna izrunu, vārdu un teikumu pielietojumu (Ciobanu, 2018).

Didaktiskās spēles ir viens no spēļu veidiem, bet arī didaktiskās spēles iedalās vairākās apakšgrupās, kas liek saprast, ka spēles veidam ir sava loma un no tā izriet konkrētu spēju attīstības sekmēšana(sk. 1. attēlu).

1.attēls Didaktiskās spēles kvalifikācija¹

Didaktiskās spēles kopumā ir diezgan sarežģīts process, jo bērns mācās caur spēli, taču skolotājs ir tas, kuram šis process jāvada gan izzinoši, gan reizē aizraujoši lai bērnam būtu interese darboties un reizē mācīties (Соколова, 2018).

Spēlējot spēles, nav svarīgs rezultāts, bet gan process kā tiek spēlēta spēle. Jāpievērš uzmanība tam, ka spēlei ir zināmi noteikumi, kuri jāpieņem (Dzintere, 2000).

Didaktiskajai spēlei ir noteikta struktūra un elementi:

- Spēlei jābūt piemērotai bērnu vecumam;
- Didaktiskās spēles mērķim ir jābūt izglītojošam, konkrētam un rezultātam ir jābūt izmērāmam;
- Didaktiskās spēles mērķis var būt gan zināšanu nostiprināšana, gan jaunu zināšanu iegūšana;
- Noteikumi precīzi un zināmi visiem;
- Spēles materiāliem ir jābūt daudzveidīgiem, ieinteresējošiem (Bardut, 2017).

Vienā no pētījumiem par didaktisko spēļu izmantošanu pirmsskolā, tika pierādīts, ka caur didaktisko spēli bērns attīsta tādas īpašības kā drosmi, izturību, iniciatīvu un godīgumu (Dilber, 2023). Spēles milzīgā nozīme tiek pierādīta arī pētījumā par lasītprasmes apguvi, jo rezultātos tiek parādīts, ka tieši spēles ir tās, kas palīdz bērnam apgūt jaunas lietas, jo pēc dabas bērns ir zinātkārs un aktīvs, un labprāt pavada laiku spēlējot spēles (Ali, Aziz, Majzub, 2011).

Vecākā pirmsskolas vecuma bērni labprāt spēlē didaktiskās spēles, jo spēj piedalīties spēlēs, kurām ir noteikumi, nereti bērnam pat ir svarīgi šos noteikumus ievērot, sekojot līdzi notiekošajam (Sebre, Miltuze, 2022).

¹ [Презентация на тему: "Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение Детский сад 23 «Чебурашка» Дидактические игры в экологическом образовании дошкольников." Скачать бесплатно и без регистрации.](#)

Pētījumā par didaktiskajām spēlēm, tika secināts, ka tās ir nepieciešamas bērnam, mācību procesā, jo izmantojot didaktiskās spēles, tika novērots, ka 69,3 % meiteņu un 60,2 % zēnu apguva prasmes, kas palīdz mācoties (J. Buboviča, 2014).

Konkrēti didaktiskā spēle tiek iedalīta divās daļās, kā bērns caur šo spēli mācās. Viena ir izklaidējošā, bet otra izglītojošā daļa, tāpēc veidojot un gatavojot didaktisko spēli, ir jāatceras, ka tai ir jābūt interesantai, krāsainai, lai bērnam būtu prieks un vēlme spēlēt konkrēto spēli un mācīties caur šo spēli (Уринова, 2020).

Aplūkojot spēļu nozīmi mācību procesā, ir svarīgi jau no mazotnes sākt mācīties tieši ar spēļu palīdzību, jo dažādas spēles bērnu attīsta vispusīgi. Didaktisko spēļu spēlēšana bērnam var paplašināt skatījumu uz pasauli, iegūtās prasmes un iemaņas bērns var izmantot praksē (Жамолидиновна, 2022), veicot dažādus uzdevumus vai pavadot laiku ar saviem vienaudžiem un ģimeni.

Pētījumā par didaktiskajām spēlēm, ir minēti noteikumi, kurus jāievēro spēlējot šāda veida spēles. Tiek minēti šādi noteikumi:

- Spēlēt pārmaiņus;
- Atbildēt uz jautājumiem;
- Jāprot uzklaut draugu viedokli;
- Spēles laikā netraucēt citiem;
- Ievērot spēles noteikumus;
- Pašam atzīt kļūdu (Xusniddinovna, 2023).

Aplūkojot un izpētot didaktiskās spēles nozīmi pirmsskolā var secināt, ka šo spēļu izmantošana mācību procesā ir ļoti vērtīga un nepieciešama. Tā attīsta un pilnveido bērna zināšanas gan emocionāli, gan intelektuāli, gan palīdz iepazīt un izzināt visu apkārtējo pasauli. Didaktiskās spēles veido bērna personību un palīdz vieglāk un ar prieku apgūt mācību jomas kā piemēram, valodas mācību joma, sociālo un pilsonisko zinību joma. Bērnam pirmsskolā ir būtiski mācīties nepiespiesti un brīvi, lai tas ir interesanti un aizraujoši. Tieši tāpēc didaktiskā spēle ir lielisks veids kā to darīt. Didaktiskās spēles ir vērtīgs veids kā bērnam attīstīt ne tikai runāt prasmi, bet arī sekmēt lasītprasmi, darot to brīvi un bērnam nepiespiesti.

1.2. Lasītprasmes apguve pirmsskolā

Lasītprasme ir ļoti svarīga prasme, kas ir nepieciešama katram cilvēkam. Tas ir pamats lai dzīves laikā ir spēja strādāt ar informāciju, mācīties visas dzīves laikā (Rokasgrāmata skolotājiem, 2015), šī prasme nav tikai burtu, skaņu atpazīšana, bet arī spēja izmantot valodu, klausīties, rakstīt un izprast jēgu informācijai tekstā (Šteinberga, 2013).

Lai bērns pirmsskolā veiksmīgi apgūtu lasītprasmi, ir svarīgi apgūt burtus labā līmenī (Goswami, Bryant, 2016), lai pēc tam lasīšana nesagādā grūtības. Lasītprasme tiek raksturota kā burtu atveidošana ar skaņu, burtu savienošana vārdos, kā arī teksta uztveršana, analizēšana, novērtēšana (Kriekis, 2023). Jāņem vērā bērna individuālās spējas un skolotājam ir jāseko līdzī kā bērns izprot lasīto, atšifrē lasīto un, kāds ir lasīšanas raitums (Pressley, Alligton, Pressley, 2023).

Pirmsskola ir tas dzīves posms, kur bērns apgūst pamatus lasītprasmei un rakstītprasmei (Tomele, 2022), mācoties klausīties, lietojot valodu. Pētījumā par tekstpratības pilnveidošanu, ir redzams tas, ka pirmsskolā bērnam ir svarīgi apgūt skaņu izrunāšanu pareizi, burtu un skaņu sasaisti, jo pirmsskolu beidzot, daudziem bērniem ir valodas problēmas. Pats sākums pirmsskolā un bērns līdz 4 –5 gadu vecumam, ir būtisks, jo tas ir posms, kura laikā bērns apgūst skaņu pareizu izrunu (Miltiņa, 2017). Fonemātiskā analīze un sintēze ir nepieciešama lai bērns veiksmīgi apgūtu rakstīt un lasīt. Pētījumā par lasītprasmi, autors Andris Kriekis arī runā par burtu apgūšanu. Autora skatījumā bērns sākumā apgūst burtus, izrunājot tiem atbilstošu skaņu un pēc tam seko zilbju lasīšana (Kriekis, 2022).

Aplūkojot bērna attīstību, var secināt, ka bērna valoda attīstās jau no dzimšanas. Pievēršot uzmanību dažādiem vecumposmiem valodas attīstība norit sekojoši:

- 1 gada vecumā bērns atšķir 10 – 20 vārdus, no kuriem dažus jau var izrunāt pats;
- 2 – 3 gadu vecumā bērns sāk saprast runas stāstījumu, ko pauž pieaugušais un 3 gadu vecumā bērna vārdu krājums var būt no 1000 – 1500 vārdiem;
- 4 gadu vecumā bērns labāk valodu apgūst caur rotaļām;
- 6 gadu vecumā bērna vārdu krājums jau var būt no 2500 – 3000 vārdiem;
- 7 gadu vecumā bērns valodu mācās to pētot, tādā veidā apgūstot lasīt un rakstīt (Kalvāns, 2018).

Šeit gan būtiski ir neaizmirst, ka katrs bērns ir individuāls un valodas attīstība katram norit savādāk. Ir nozīmīgi kāda ir bērna ikdiena, vide, ģimene, kādā viņš aug, kā arī valodu bērns apgūst caur savu līdzšinējo pieredzi. Pētījumā par bērna valodas apguvi pirmsskolā, tiek akcentēts tas, ka pieaugušā valodai jābūt kvalitatīvai, lai bērns jau no dzimšanas, līdz pat 7 gadu vecumam sekmīgi apgūtu valodu un veidotu savu vārdu krājumu (Strazdiņa, 2019), turklāt bērniem vecumā no 5 – 7 gadiem strauji pieaug vārdu krājums (Grīnvalde, 2018).

Bērna valoda tiek raksturota kā "galds ar četrām kājām" - runāšana, klausīšanās, lasīšana un rakstīšana (Žeigurs). Visas šīs prasmes seko viena otrai lai bērns apgūtu sekmīgi lasītprasmi. Iepazīstoties ar praktiskiem ieteikumiem par darbu pirmsskolā, no skolotāju grāmatas "Raibā pasaule", arī tiek ieteikts daudz strādāt ar dažādiem tekstiem, lasot bērniem priekšā un pēc tam kopā pārrunāt dzirdēto, lasīto (Andersone, Arājs, Drulle u.c., 2018). Jo lielāka būs bērna pieredze, jo labāk viņš apgūs rakstītprasmi un lasītprasmi. Lai bērns pilnvērtīgi apgūtu lasītprasmi un būtu tam gatavs, ir svarīgi ievērot pēctecību un sākumā mācīt klausīties prasmi un runātprasmi (Anspoka, Irbe, Liepiņa, Miesniece, 2020).

Apgūstot lasītprasmi pirmsskolā, tiek runāts ne tikai par lasīšanu priekšā un burtu, skaņu apguvi, bet gan arī tiek pievērsta uzmanība, ka bērnam ir jāspēj saprast un jāpievērš uzmanību tam, ka vārdi veido teikumus, bet teikumi sastāv no beigu pieturzīmes, kā arī teikums sākas ar lielo sākumburtu (Anspoka, Tūbele, 2015). Iepazīstoties ar informāciju Skola2030, tiek pievērsta uzmanība tam, ka bērnam pirmsskolā nav primārais lasīt tekoši un rakstīt rakstītos burtus (Rolanda, 2019), jo to visu apgūs sākot mācības skolā.

Lasītprasmi bērnam ir jāapgūst pamazām jeb pa soļiem. Aplūkojot dažādus autorus par to kā labāk apgūt lasītprasmi, posmi jeb darbības soļi ir dažādi. Piemēram, Antonija Karule lasītprasmi iedala pa ābece posmiem:

1. Pirmsābece posms, kad bērnam ir jāattīsta fonemātiskā dzirde un jāmācās saklausīt un analizēt skaņas. Šajā posmā bērns arī mācās skaņas zīmēt grafiski, piemēram, īsos patskaņus apzīmē ar aplīti, ja tas ir garais patskanis, tad virs aplīša zīmē svītriņu, līdzskaņus zīmē kā svītriņu, bet divskani zīmē kā aplīti, kuram vidū ir stateniska liekta svītra;

2. Ābece posms, ir posms, kad bērns iepazīstas ar burtiem un lasītprasmi. Šajā posmā bērns mācās atšķirt, kas ir skaņa un, kas ir burts. Mācās no burtiem salikt vārdus un tos lasīt.

3. Pēcābece posmā jau notiek apzināta lasīšana un bērns mācās pareizi lasīt. Autore pievērš uzmanību tam, ka bērns mācās lasīt ātrāk, kas ir būtiski, lai varētu

labāk uztvert tekstu kopumā. Pēcābeces posms, gan tiek akcentēts kā posms, ko apgūst 1.klasē (Karule, 1997).

Grāmatā par lasītprasmes apguvi, autore Ārija Ptičkina, lasīšanu raksturo kā prasmi ko cilvēks apgūst un pilnveido visas dzīves garumā. Autore lasītprasmi šeit raksturo kā analizēšanu pa dažādiem posmiem:

1. Analītiskais skaņu un burtu apguves posms;
2. Analītiskais zilbju posms;
3. Pārejas posms uz lasīšanu veseliem vārdiem;
4. Veiklas sintētiskas lasīšanas posms (Ptičkina, 1999).

Pirmajā posmā bērns attīsta savu fonemātisko uztveri jeb apgūst skaņas un atbilstošos burtus. Šajā posmā bērns mācās katru burtu un mēģina to likt kopā kā zilbi un vārdu, taču lasīšana veselumā vēl nenotiek. Šajā posmā bērns arī var jaukt burtus, jo vēl nespēj noteikt saistību starp burtu un skaņu. Otrajā posmā bērns sāk lasīt pa zilbēm, taču lasīšanas ātrums vēl nav raits. Šajā posmā ir jātrūpina attīstīt lasītprasme, jo lai gan lasīšanas process notiek pamazām, bērns vēl neizprot lasītā jēgu. Trešajā posmā bērns jau lasa vārdu kopumā, taču lasītprasme ir jātrūpina attīstīt, jo mēdz būt kļūdas lasot. Lasītprasmi kā apgūtu var raksturot pēc tā cik pareizi bērns lasa, apzinās par ko lasa, kāds ir lasīšanas raitums un izteiksmīgums (Krastiņa, Valdmane, 2020). Tā kā lasītprasme ir jāmācās nepārtraukti, tad arī katrā no šiem posmiem ir regulāri jātrenējas. Arī šeit ceturtais posms jau ir paredzēts sākumskolai, taču ir būtiski vērot kādas ir bērna prasmes lasīšanā, jo ne visiem šīs zināšanas un prasmes ir vienādas. Skolotājam ir jāzina katrs no posmiem, lai varētu palīdzēt bērnam, kad tas ir nepieciešams. Tam ir jāpievērš uzmanība, jo diemžēl pēdējos gados lasītprasme bērniem ir sliktā, sākot apmeklēt skolu vai mācoties, kādā no sākumskolas klasēm (Kusiņa - Šulce, 2023). Lasītprasmi bērns apgūst vairāku gadu garumā un tajā visā liela loma ir pedagogam un vecākiem, kas palīdz bērnam to visu apgūt (Kauliņa, Tūbele, 2012). Rakstā par lasītprasmes apguvi pirmsskolā, tiek runāts par to, ka būtiska loma ir skolotāja pieredzei pirmsskolā. Bērni labprāt apgūst lasītprasmi ar skolotāju, kam darba pieredze ir vismaz septiņi gadi un vairāk, nekā ar skolotāju, kam pieredze nav tik liela (Zariņa, 2013).

Aplūkojot M. Montesori pedagogiju, pieeja mācību procesā ir nedaudz savādāka. Viņas skatījumā bērns apgūst rakstīšanu un pēc tam lasīšanu, kā arī lasīšana nesākas ar grāmatu, bet gan ar spēlēm, vārdu kartītēm (Helminga, 2006). Mācoties un gatavojoties lasīt, Montesori bērnudārzos bērni nemācās burtu nosaukumus, bet gan skaņas, kā arī neuzsver to,

ka bērnam jābūt lasīt agrā vecumā, bet gan lai tas notiktu ar prieku un interesi (Seldins, 2020).

Lai lasītprasme notiktu sekmīgi un bērns to darītu labprāt, nedrīkst aizmirst par to lai tas bērnam sagādātu prieku un raisītu interesi. Jau pašā sākumā ir svarīgi veidot pozitīvu attieksmi pret lasīšanu, jo tikai tā bērns lasīs un to apgūs labprāt. Turklāt lasītprasmes apgūšanai liela nozīme ir bērna kognitīvajā attīstībā (Krusa, 2024). Diemžēl 2021.gada PIRLS pētījumā par skolēnu vēlmi lasīt, rezultāti parādīja, ka tikai 16% Latvijas skolēnu patīk lasīt, bet 37% skolēnu ir negatīva attieksme pret lasīšanu. Tas vēlreiz liek domāt par to, kā ieviest pozitīvu attieksmi pret lasīšanu (Mikuda, 2023). Ļoti svarīga ir vide, kurā bērns atrodas, lai grāmata ko lasītu nav bērnam nesaistoša un galvenais ir atbalsts un līdzdalība šajā procesā². Bērniem patīk mācīties un gūt jaunas zināšanas, jo viņi ir zinātkāri, taču tam jānotiek tā lai bērns labprāt iesaistītos. Lai lasītprasmes apguvi padarītu interesantu var pielietot dažādus veidus:

- Lasīt bērnam priekšā grāmatas un darīt to arī kopā ar bērnu;
- Ieviest kopīgu lasīšanas laiku grupā, katru dienu 10 minūtes;
- Rosināt bērnu izteikt domas par dzirdēto tekstu, tādā veidā ar papildinot viņa vārdu krājumu;
- Bērns ir jāpaslavē par to, kas viņam ir izdevies, piemēram pareiza vārda izlasīšana;
- Kopā var doties uz bibliotēku un iepazīties ar tur pieejami literatūru;
- Spēlēt dažādas spēles par burtiem, gan grupā, gan pastaigas laikā (Jermola, 2023).

Bērna attīstībā ir svarīga praktiska darbošanās un taustes attīstīšana, līmējot, griežot, plēšot, tinot, lokot un dažādi darbojoties ar materiāliem, jo arī tas palīdz attīstīt valodu un lasītprasmi (Taurīte, 2022).

Lasītprasmes apgūvē liela loma ir teksta un vārdu nozīmes izpratnei. Vecākajā pirmsskolas posmā bērns lasītprasmi apgūst vieglāk nekā tas notiek sākumskolā (Miller, 2010). Bērnam lasot jābūt analizēt teksta domu, saprast par ko ir teksts. Šeit parādās vārdu krājuma nozīme. Jo lielāks būs bērna vārdu krājums, jo labāk viņš varēs lasīt tekstu un izprast tā jēgu (Lott, 2012). Pirmsskolā ir svarīgi mācīties vārdus, izmantojot vārdu kārtiņas ar attēliem, izdzīvojot, izspēlējot katru jaunu vārdu, ko bērns apgūst (Freibergera, Dzintere, Augstkalne, 2009). Bērna vārdu krājumā ir svarīgi būt dažādiem vārdšķiru vārdiem,

² [Agrīnā lasītprasme | Alirana](#)

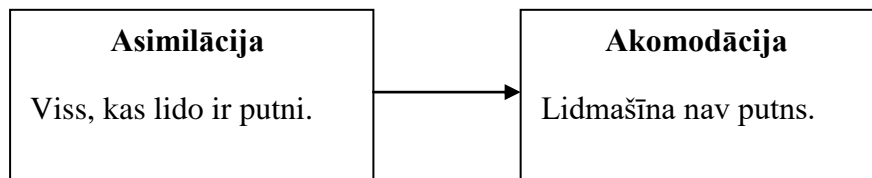
piemēram, darbības vārdiem, īpašības vārdiem, lietvārdiem (Līdaka, 2016), jo tikai tā būs iespēja izprast lasīto tekstu vai vārdu nozīmi. Pētījumos par lasītprasmi ir redzams, ka bērni lasa vāji vai nevēlas lasīt vispār. Arī tas ietekmē vārdu krājumu, jo nelasot neveidojas arī bērna vārdu krājums (Jansone, 2023). Bērni nevēlas lasīt grāmatas, kurās ir daudz teksta. Labprātāk viņi izvēlas grāmatas, kurās ir daudz attēlu, bet maz teksta. Šeit labi var noderēt izveidots „lasīšanas stūrītis” un pašu bērnu izgatavotas grāmatas (Jacobs, Crowley, 2010).

Pieaugušais var palīdzēt bērnam apgūt lasītprasmi interesanti un viņam saistoši. Grupas telpās ir jābūt bērnam interesējošām un aktuālām grāmatām (McGee, Morrow, 2005). Lielisks veids ir arī dažādas spēles (Auziņa, 2014), jo pirmsskolā liela daļa laika tiek pavadīta tieši rotaļās un spēlēs, un bērns labprāt mācās tieši caur spēlēm. Rokasgrāmatā par lasīt mācīšanu arī tiek aicināts to mācīt daudz un dažādos radošos veidos, liekot burtus dažādā vidē - grupā uz grīdas, pastaigas laikā, izmantojot dabas materiālus, spēlējot spēles, rotaļas (Kriekšis, Kleimane-Leimane, Zoriene u.c., 2021).

Aplūkojot dažādus avotus un pētījumus, var secināt, ka lasītprasme ir būtisks pamats, kas ir jāapgūst katram bērnam. Lasītprasme nav viegla prasme, tāpēc tā jātrenē regulāri un ilgstoši. Valodu bērns apgūst jau no mazotnes un tā ir neatņemama sastāvdaļa turpmākajā mācību procesā. Milzīga nozīme ir tam, kā pieaugušais šo prasmi bērnam māca. Jau no pašiem pamatiem lasīšana jāpasniedz interesanti un aizraujoši, lai bērnam neveidotos nepatika pret lasīšanu. Diemžēl pēdējo gadu pētījumos parādās tas, ka bērni lasa nelabprāt un lasīšanas prasmes ir diezgan vājas. Lasītprasmes apguvē ir vairāki posmi caur, kuriem notiek apgušanas process, sākot no klausīšanās prasmes, lai mācētu sadzirdēt un noteikt skaņas vārdā, pēc tam seko vārdu likšana no burtiem un to lasīšana. Lasītprasmi vairāki autori savieno kopā ar rakstītprasmi, taču Montessori pedagoģijā bērns vispirms mācās rakstīt un tikai pēc tam lasīt. Lasītprasmi labāk ir apgūt pamazām un neuzspiežot bērnam to darīt sistemātiski, īpaši pirmsskolā, kur bērnam veidojas attieksme pret lasīšanu. Ja lasīšana tiek apgūta lasot dažādas grāmatas, tad labāk to darīt ar bērniem interesējošām grāmatām. Ir vērts mācīt burtus un lasīšanu caur dažādām spēlēm, jo tas bērnam pirmsskolā ir daudz saistošāk un interesantāk. Lasītprasme ir saistīta ar kognitīvo attīstību. Tā ir mācīšanās un dažādu spēju attīstīšana. Lai bērns lasītu, nepieciešama uzmanība, domāšana, uztvere un citas kognitīvās spējas. Skolotāja pieredzei ir svarīga loma, jo viņš ir tas, kas bērnu piesaista šai apguvei un visu dara pamazām, neuzspiežot bērnam darīt to obligāti.

1.3. Bērna kognitīvā attīstība pirmsskolā

Mūsdienās bērna attīstība tiek pētīta daudz un dažādos veidos, ir veikti dažādi pētījumi un vērots kā tieši un, kas var palīdzēt bērna izaugsmē. Salīdzinot divus dažādus skatījumus par bērna attīstību, var piekrist tam, ka mūsdienās bērna attīstība tiek vērtēta krietni savādāk, nekā tas notika pirms pāris gadsimtiem. Piemēram, vienā no grāmatām par bērna attīstību un kognitīvo zinātņi, autors runā par to, ka mūsdienu pētījumos tiek novērots, ka vide ir noteicošā un tā ietekmē bērna kognitīvo attīstību (Goswami, 2019). Taču pievēršot uzmanību vēsturei, interesanti ir tas, ka 17.gadsimtā tika uzskatīts, ka bērna attīstību nekas nevar ietekmēt vai mainīt un bērns attīstās nemainīgi no ieņemšanas brīža (Harris, Westermann, 2014). Bet ejot laikam uz priekšu, protams, viss tiek izprasts krietni savādāk un uz bērnu lūkojas kā uz spējīgu un izzināt gribošu personu. Jau pāris gadsimtus vēlāk Žans Piažē veltīja ļoti lielu uzmanību bērniem un viņu prāta attīstībai. Viņš bērnus dēvēja par „Jaunajiem zinātniekiem” un arī tad minēja par saikni starp bērna iekšējām kognitīvajām struktūrām un apkārtējo vidi (Bullock, Schneider, 2010). Žans Piažē arī runā par tādiem jēdzieniem kā asimilācija un akomodācija. Šie divi procesi ir tie, kas nosaka to kā darbojas bērna prāts (sk. 2. attēlu).

2.attēls Bērnu kognitīvā attīstība (Miltuze, Sebre, 2011)

Abi šie procesi ir svarīgi ne tikai bērna prāta attīstībā, bet jebkura cilvēka prātā. Attēlā ir redzams kā darbojas abi procesi. Respektīvi, asimilācijas procesā jaunā informācija tiek pievienota jau esošajām domāšanas shēmām (viss, kas lido ir putns), bet akomodācijas procesā ar laiku tiek radīta jauna domāšanas shēma, ar laiku uzzinot vairāk par jauno (lidmašīna nav putns) (Piažē, 2002).

Vairāki autori (Bodrova, Leong, 2003) ir sarakstījuši grāmatu, kurā tiek runāts par Vigotski, kurš arī ir viens no psihologiem, kas ir pētījis bērnu attīstību un pedagoģiju. Šajā grāmatā autori runā par to, ka pats Vigotskis tika uzskatīts, ka jaunāki pirmsskolas vecuma bērni nespēj atdalīt objektu no vārda un, ka ir nepieciešami vairāki gadi lai bērns spētu domāt par vārdiem neatkarīgi no objektiem, kurus tie apzīmē. Pievēršot uzmanību šim vērojumam,

tas liek domāt, ka bērns pirmsskolā visu apgūst vairākus gadus, un tikai pēc vairāku gadu mācīšanās, spēj veikt sarežģītākus uzdevumus un apgūt prasmes, kā piemēram, lasītprasme (saklausīt skaņas, apzīmēt skaņu ar konkrētu burtu, lasīt vārdus un īsus teikumus).

Kognitīvo attīstību var salīdzināt ar izziņu, jo šī attīstība tiek raksturota kā intelektuālās spējas. Grāmatā par bērna spējām un zināšanām, tiek pievērsta uzmanība tam, ka svarīgi lai bērns būtu pašpārliecināts un drošs par sevi, un spētu veikt izziņas pasākumus, pretējā gadījumā var būt krietni grūtāk mācīties un augt attīstībā (Carson-Dellosa Publishing, 2012). Tas nozīmē, ka ir svarīgi lai bērns justos labi un būtu pārliecināts par savām spējām un prasmēm.

Pirmsskola ir posms, kas ir svarīgs bērna attīstībā un viņa mācību sasniegumos. Bērns šajā posmā attīstās visvairāk un šī attīstība ietver fizisko, kognitīvo, runas, emocionālo un sociālo attīstību (Pirmsskolas vecuma bērnu attīstības iezīmes, 2023). Ņemot vērā lasītprasmes apguvi, arī kognitīvajai attīstībai šeit ir svarīga loma. Kognitīvās spējas palīdz bērnam uztvert, apstrādāt, atcerēties un reproducēt informāciju (Владимировна, 2021), kas arī bērnam ir svarīgi mācoties. Kognitīvā attīstība ir attiecināma uz:

- uztveri;
- domāšanu;
- valodas un runas attīstību;
- mācīšanos;
- uzmanības noturību;
- atmiņu;
- problēmu risināšanu;
- spriešanas spējām;
- morālo spriedumu veidošanos (Miltuze, 2023).

Kognitīvā attīstība ir nepieciešama lai bērns attīstītu savas zināšanas un prasmes un attīstītu sevi kā personību, kas izzina un iepazīst apkārtējo pasauli. Visi šie izziņas procesi palīdz apgūt dažādas prasmes un iemācīties nepieciešamās lietas. Runājot par bērna attīstību, vienā no pētījumiem par bērna attīstību un izglītību, autori vērš uzmanību tam, ka no dzimšanas līdz 6 gadu vecumam, bērna smadzenes ir ļoti plastiskas un vislabāk spēj uztvert jaunas zināšanas un informāciju (Sen Tan, Jia En Chua, 2022). Tas pamato to, ka pirmsskolas posms ir vērtīgs lai bērnam attīstītu dažādas prasmes, zināšanas un iemaņas, tai skaitā arī attīstīt lasītprasmi.

Aplūkojot nedaudz sīkāk, kā bērns attīstās no dzimšanas un pirmsskolas posmā, par to tiek minēts grāmatā par bērna novērtēšanu pirmsskolā. Bērna prasmes tiek raksturotas šādi:

- 1 – 6 mēnešos bērns sāk pieķeršanās procesu, saviem vecākiem, aprūpētājiem;
- 6 mēnešos izrāda interesi par apkārtējo vidi un skaņām;
- 6 – 12 mēnešos smalkās motorikas un roku-acu koordinācija ļauj aktīvi pētīt apkārtējos objektus;
- 12 – 18 mēnešos saprot vairāku vārdu izteikumu un runājot savieno vismaz divus vārdus, saprot attēlus un kombinē tos ar rotaļlietām;
- 2 – 3 gados valoda kļūst sarežģītāka un bērns var runāt gan par attāliem notikumiem, gan par pašreizējo situāciju. Sāk pievērst uzmanību attēliem ne tikai pieaugušo demonstrējumiem;
- 3 – 4 gadiem apgūst laika jēdzienu un runājot izmanto pagātnes un nākotnes laikus. Sāk saprast jēdzienu vienāds un atšķirīgs;
- 4 – 5 gados izmanto pilnus teikumus, veido stāstījumus, pamatojoties uz laika kārtību. Spēlējoties veido sarežģītus scenārijus (Brassard, Boehm, 2011).

Vienā no interneta rakstiem par bērna kognitīvo attīstību, tiek pievērsta uzmanība tam, ka liela loma ir tieši valodai un komunikācijai, jo tieši valodas prasmes bērnam attīsta abstrakto domāšanu, spriešanas spējas, kā arī problēmu risināšanas spējas³. Taču kādā no pētījumiem par kognitīvo attīstību, pētījuma autori runā arī par to, ka kognitīvo attīstību ļoti lielā mērā nosaka arī bērna emocionālais stāvoklis un tas kā bērns spēj pārvaldīt savas emocijas (Веракса, Гаврилова, Белолуцкая, Тарасова, 2020), jo tieši emociju kontrolēšana dot lielāku iespēju sasniegt labākus kognitīvos rezultātus bērna attīstībā.

Kognitīvajā attīstībā tiek iekļauta arī uztvere. Kā bērns mācās, uztver apkārtējo pasauli, apgūst zināšanas utt. Raksta autore, kas runā tieši par pirmsskolas vecuma bērnu kognitīvo attīstību, uztveri raksturo kā sarežģītu attīstības ceļu, kas īpaši intensīvi attīstās tieši pirmajos dzīves gados (Николаевна, 2020). Autore arī min to, ka uztveres izmaiņas notiek caur dažādām aktivitātēm, piemēram, rotaļām, attēliem, darbiem un izglītības elementiem. Tā kā uztverei ir liela nozīme arī lasītprasmes apguvē, tad tas vēlreiz liek saprast, ka tam ir jāvelta īpaša uzmanība tieši pirmsskolā, pirmajos dzīves gados.

³ [Child Cognitive Development: Essential Milestones and Strategies - pediatricbrainfoundation.org](http://ChildCognitiveDevelopment.org)

Domāšana pirmsskolā tiek raksturota kā radošā domāšana un kritiskā domāšana. Abām ir liela loma bērna attīstībā un izaugsmē. Iepriekš tika noskaidrots, ka svarīgi ir kā bērns jūtas emocionāli un kā izjūt sev apkārtējā vidē. Runājot par radošo domāšanu tā ir nepieciešama, jo palīdz bērnam rast inovatīvus risinājumus un palīdz pielāgoties izaicinājumiem, veicinot bērna pašapziņu un drosmi (Sumantri, Yetti, Nurjanah, 2024). Domāšana ir saistīta ar kritisko domāšanu, kas arī tiek raksturota kā nepārtraukts process, kura laikā bērns visu laiku mācās (St Nicholas, 2022). Kritiskā domāšana pat tiek raksturota kā neatņemama sastāvdaļa, apgūstot lasītprasmi un valodas attīstību, jo tieši kritiskā domāšana palīdz paplašināt valodu un pēc grāmatas lasīšanas bērns kritiski izvērtē grāmatā lasīto un pilnveido savas prasmes, piemēram, problēmu risināšana, prognozēšana un izskaidrošana (Hilkemeijer, 2023).

Bērns pirmsskolā nav iedomājams bez iztēles un radošuma, tas viss ir klātesošs bērna kognitīvajā attīstībā un izaugsmē. Iztēle un radošums tiek raksturoti kā spējas, kas bērnam ir nepieciešamas mācību procesā, īpaši pirmsskolā. Rakstā par iztēli, autore izsaka domas, ka tieši bagāta iztēle palīdz bērnam apgūt un atcerēties jaunu informāciju, uzlabot valodas prasmes un palielināt emocionālo inteliģenci (Sherman, 2022). Runājot par iztēli, viens no autoriem uzskata, ka iztēle un radošums ir lielisks veids ko var izmantot grāmatu lasīšanā un vārdu krājuma veidošanā (Trotta, 2020).

Par iztēles nozīmi pirmsskolas bērniem, runā arī vienā no austrāliešu rakstiem, kur tiek minēti iemesli kā tieši iztēle noder:

- Iztēle vairo bērna pārliecību;
- Palīdz izteikt jūtas un apgūt komunikācijas prasmes;
- Attīsta, praktizē un uzlabo koordināciju un motoriskās prasmes;
- Praktizē lēmumu pieņemšanu, problēmu risināšanu un kritisko domāšanu⁴.

Vēl viens svarīgs un ne mazāk būtisks faktors ir uzmanība. Lai bērns kvalitatīvi apgūtu lasītprasmi, viņam ir nepieciešama uzmanība un koncentrēšanās. Pirmsskola ir tas posms, kad bērna uzmanība un koncentrēšanās ir ļoti mainīga.

Bērna koncertēšanās normas:

- Līdz 3 gadiem – ne vairāk kā 15 minūtes;
- 4 gados – ne vairāk kā 20 minūtes;

⁴ [Preschool play ideas & creative activities | Raising Children Network](#)

- 5 gados – 10 līdz 25 minūtes;
- 6 gados – līdz 30 minūtēm⁵.

Viena no sarežģītākajām kognitīvajām spējām ir atmiņa. Rakstā par atmiņas attīstību tiek minēts, ka tā ir svarīga domāšanas un mācīšanās procesos, kā piemēram, valodā un lasītprasmē, plānošanā, norādījumu ievērošanā, problēmu risināšanā un kopējā spējā veidojot sevi kā personību (Mincemoyer, 2016). Ja palūkojas vēsturiski, tad agrāk tika uzskatīts, ka bērns pat līdz trīs – četrus gadu vecumam nespēj neko atcerēties un viņa atmiņa nevar attēlot nekādus stabilus notikumus (Bauer, Pathman, 2020). Tas lieliski parāda, ka tomēr pētījumi gadu laikā ir mainījušies un bērns mūsdienās spēj krietni vairāk nekā tas tika uzskatīts kādreiz.

Iepazīstoties ar dažādiem zinātniskajiem avotiem (Harris, Westermann, 2014; Pressley, Alligton, Pressley, 2023; Веракса, Гаврилова, Белолуцкая, Тарасова, 2020) par bērna kognitīvo attīstību, var secināt, ka pirmsskolas posms bērna attīstībā ir svarīgs. Kognitīvā attīstība sastāv no vairākām spējām, piemēram, uztvere, atmiņa, uzmanība, domāšana, iztēle. Visas šīs spējas bērnam ir jātrenē un jāattīsta jau no dzimšanas. Vairāki autori runā par to, ka kognitīvajai attīstībai svarīga ir apkārtējā vide, kurā bērns uzturas. Un ne mazāk svarīgi ir tas kā bērns jūtas. Šeit ir runa par bērna emocionālo stāvokli un viņa pašapziņu, jo arī tas nosaka to kā bērns attīstīs savas spējas. Vairākas no kognitīvajām spējām (iztēle, domāšana, atmiņa, uztvere) palīdz bērnam apgūt valodu un pat lasītprasmi. Tiesa ir svarīgi tas, ka visas šīs spējas bērns apgūst pamazām un tikai pēc vairākiem gadiem spēj veikt ko sarežģītu, kā piemēram, lasītprasmes apguve. Vēsturē tika uzskatīts, ka bērna spējas un attīstība ir ļoti minimāla. Tas liek secināt, ka reiz bērns tika ļoti maz novērtēts kā augošs cilvēks, un tikai paejot daudz gadiem, veicot dažādus pētījumus, par bērnu tiek uzziņāts aizvien vairāk un vairāk. Mūsdienās kognitīvā attīstība ir mācīšanās pamats lai iegūtu visu nepieciešamo un tieši pirmsskolas posmā bērnam tas ir būtiski un svarīgi.

⁵ [Развитие внимания у детей дошкольного возраста](#)

2. Didaktiskās spēles 5 -7 gadus vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanai pirmsskolā – empīriskais pētījums

2.1. Pētījuma metodoloģiskais pamatojums

Pētījuma mērķis ir pētīt kā didaktiskās spēles pirmsskolā sekmē bērna lasītprasmes apguvi 5 – 7 gadus veciem bērniem. Darba autore analizēja pedagogijas un psiholoģijas zinātnieku atziņas par lasītprasmes apguvi pirmsskolā un didaktisko spēļu nozīmi pirmsskolā. Empīriskā pētījuma metodes – pedagoģiskie novērojumi, praktiskā darbība ar bērnu un rezultātu apkopošana un analizēšana.

Pedagoģiskais novērojums – veic lai varētu iegūt konkrētu datus un varētu novērot konkrētus faktorus, ko pēc tam ņemt vērā izvērtējot pētījuma jautājumu. Novērošanas metode palīdz pētīt bērna attīstību un zināšanas, individuālās intereses un uzvedību konkrētās situācijās (Goswami, 2019). Būtiski ir vērot, kāda ir bērna kognitīvā attīstība (Miltuze, 2023), kā bērns spēj uztvert informāciju, mācās un kāda ir viņa valoda un runas attīstība. Novērošana notiek dažādos dienas laika posmos – no rīta, pa dienu un pēcpusdienā. Novērošana notiek vispārēji un tieši, ņemot vērā konkrētas situācijas. Pētījuma laikā novērojumi tiek veikti pirmsskolas vidē.

Praktiskās darbības ar bērnu – pētījuma autore darbojas ar bērnu brīvā, nepiespiestā vidē, ņemot vērā katra bērna individuālās prasmes (Krusa, 2024). Praktiskā darbībā jāpievērš uzmanība lai konkrētās didaktiskās spēles bērnu ieinteresē un rosina apgūt lasītprasmi, pievēršot uzmanību tam lai process ir gan izzinošs, gan reizē aizraujošs (Соколова, 2018). Šīs metodes mērķis ir noskaidrot vai didaktiskās spēles sekmē bērnu lasītprasmi 5 – 7 gadus veciem bērniem.

Rezultātu apkopošana un analizēšana – pētījuma autore apkopoja un analizēja iegūtos datus, ņemot vērā izstrādātos kritērijus pētījuma laikā. Rezultāti tika apkopoti un izveidoti konkrētās diagrammās. Pētījuma beigās tika veikti secinājumi un ieteikumi turpmākai darbībai.

2.2. Bērnu lasītprasmes izvērtēšana pētījuma sākumā

Pētījums tika veikts X pirmsskolas izglītības iestādē, grupā, kuru apmeklē 5 – 7 gadus veci bērni. Pētījuma laikā autore pētīs 10 bērnus no konkrētās grupas. Aplūkojot un iepazīstot grupas telpas, varēja novērot, ka grupā ir didaktiskās spēles un bērniem pieejamas dažādas grāmatas. Vērojot konkrētos grupas bērnus, var pamanīt, ka bērni labprātāk izvēlas spēles, kas ir pieejamas, kad viņi paši tās vēlas spēlēt, kā arī bērni pievērš uzmanību spēlei, kas ir krāsaina un uzrunā vairāk. No rītiem, ierodoties bērnudārzā, bērni izvēlas dažādas nodarbes, tai skaitā zīmēšanu un savu personalizētu grāmatiņu/blociņu veidošanu.

Pirmsskolas iestāde seko līdzi tam kādi ir bērnu mācību sasniegumi. Īpaši tiek pievērsta uzmanība tiem, kas ir sagatavošanas grupās un gatavojas doties uz skolu. Izglītības iestādes vadība jautā skolotāju domas un komentārus par bērnu sasniegumiem mācībās, kāds ir klimats grupās. Var novērot, ka bērnu prasmes un zināšanas ir aukstākā līmenī grupās, kurās strādā pedagogi ar lielu darba pieredzi un zināšanām. Arī grupā, kurā pētījuma autore veiks pētījumu, strādā viens no pedagogiem, kam ir ilga darba pieredze. Tas ko var novērot grupā un mācību procesā ir tas, ka skolotāja nodarbībās regulāri izmanto darba lapas un grāmatas. Nodarbību laikā skolotāja bērniem dod pildīt darba lapas, kurās ir dotajiem vārdiem jānosaka skaņas vai bērni mācās rakstīt vārdus ar rakstītajiem vai drukātajiem burtiem. Lasīšana notiek pārsvarā no konkrētas mācību grāmatas. Skolotāja sauc konkrēta bērna vārdu, kuru aicina lasīt kādu no teikumiem, kas doti grāmatā. Konkrētajā grupā skolotāji pievērš uzmanību, kāda ir bērnu lasītprasme un strādā ar bērniem arī individuāli.

Lai varētu novērtēt bērnu zināšanas un prasmes pētījuma sākumā, pētījuma autore sagatavo kritērijus, kas tiks ņemti vērā lai noteiktu zināšanu un prasmju līmeni. Kritēriji tiek veidoti ņemot vērā bērnu vecumu (sk.1. tabulu).

1. tabula. Bērnu lasītprasmes izvērtēšanas kritēriji

Kritērijs	SA (sācis apgūt)	TA (turpina apgūt)	A (apguvis)	PA (padziļināti apguvis)
Atšķir un nosauc skaņas vārdā.	Patstāvīgi nosauc pirmo skaņu vārdā.	Nosauc vārda pirmo un pēdējo skaņu.	Atšķir un nosauc skaņas vārdā.	Patstāvīgi atšķir vārdā visas skaņas, nosauc tās.
Pareizi izrunā visas skaņas.	Mācās pareizi izrunāt visas skaņas.	Pareizi izrunā gandrīz visas skaņas.	Pareizi izrunā visas skaņas.	Patstāvīgi pareizi izrunā visas skaņas.

Skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu.	Atpazīst lielāko daļu burtu.	Atpazīst lielāko daļu burtu, no burtiem veido īsus vārdus.	Skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu.	Nekļūdīgi atpazīst un nosauc visus burtus, no burtiem veido vārdus.
Saliek vārdus no burtiem, ievērojot virzienu no kreisās puses uz labo.	Liek īsus vārdus no burtiem, jūk virziena ievērošana, likt vārdu no kreisās puses uz labo.	Saliek īsus vārdus no burtiem, reizēm neievēro vārda likšanas virzienu.	Saliek vārdus no burtiem, ievērojot virzienu no kreisās puses uz labo.	Patstāvīgi saliek dažādus vārdus no burtiem, regulāri ievēro virzienu no kreisās puses uz labo.
Lasa vārdus, saprot izlasīto.	Lasa īsus vārdus, ja tiem blakus ir acīmredzams konteksts.	Lasa atsevišķus vārdus bez acīmredzama konteksta.	Lasa vārdus, saprot izlasīto.	Patstāvīgi lasa īsus tekstus, saprot izlasīto.

Lasītprasmes izvērtēšanas kritērijus, pētījuma autore sastādīja ņemot vērā metodiku, kas ir valodas mācību jomai un ir izstrādāti Skola2030 pirmsskolas mācību programmā.

Ņemot vērā bērna attīstību vecumā no 5 – 7 gadiem, autore novēroja, ka kāds no bērniem nepareizi izrunā skaņas un viņa izruna, valoda ir neskaidra, kā arī bija bērns, kas runāja ļoti klusi un maz, jo viņa dzimtā valoda nav latviešu valoda. Pārējo bērnu valoda un teikumu veidošana bija raita un vecumam atbilstoša. Ņemot vērā konkrēti lasītprasmi, bija bērni, kas lasa raiti un spēj izprast lasīto, taču bija arī pāris bērni, kas lasīt nespēja vai lasīja ļoti lēni, nosauc vārdu pa skaņām vai liekot kopā zilbes. Pētījuma autore novēroja, ka viena grupas meitene labprāt katru dienu skatās dažādas grāmatas, taču meitene tās nelasīja, bet pati izdomāja stāstu un to skaļi stāstīja, ņemot vērā konkrētās grāmatas ilustrācijas. Nodarbību laikā bērniem tika uzdots lasīt no konkrētas grāmatas vai lasīt savus rakstītos vārdus.

Brīvajos brīžos bērni vairāk izvēlējās spēlēt tādas spēles, kurās bērna uzdevums ir salikt pāri no attēliem (atmiņu spēles), labprāt lika dažādas puzzles un izmantoja lego lai liktu dažādas figūras, celtnes. Varēja arī novērot, ka bērni labprāt izvēlas spēlēt dažādas lomu rotaļas. Grupā bija pieejama arī kaste ar burtu koka klucīšiem, kurus daži bērni labprāt izmantoja, daži lika konkrētus vārdus no tiem, bet daži brīvā stilā veidoja dažādas figūras, nepievēršot uzmanību dotajiem burtiem.

Lai pētījuma autore varētu analizēt, kāda ir konkrētu bērnu lasītprasme, tika izstrādāti konkrēti kritēriji, pēc kā vērtēt bērna zināšanas un tās apkopot (sk. 2. tabulu).

2.tabula. Bērna lasītprasme pētījuma sākumā

Bērna vārds	Lasītprasmes kritēriji				
	<i>Atšķir un nosauc skaņas vārdā.</i>	<i>Pareizi izrunā visas skaņas.</i>	<i>Skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu.</i>	<i>Saliek vārdu no burtiem, ievērojot virzienu no kreisās puses uz labo.</i>	<i>Lasa vārdus, saprot izlasīto.</i>
Linda	A	A	A	A	A
Alise	A	A	TA	TA	TA
Rodrigo	TA	TA	TA	SA	SA
Roberts	A	A	A	A	A
Kristians	TA	TA	A	TA	TA
Daniela	TA	TA	TA	TA	TA
Estere	TA	TA	SA	SA	SA
Līva	TA	TA	TA	TA	TA
Tomass	TA	TA	TA	TA	TA
Ralfs	A	A	A	TA	TA

SA – Sācis apgūt; TA – turpina apgūt; A – apguvis; PA – padziļināti apguvis.

Pētījuma autore veidoja kritērijus ņemot vērā Skola2030 izstrādātos kritērijus valodas jomā, pirmsskolā. Bērna zināšanas tiek vērtētas ņemot vērā sasniedzamos rezultātus konkrētos apguves līmeņos: sācis apgūt (SA) – bērns ir sācis apgūt sasniedzamo rezultātu, taču viņam ir nepieciešama skolotāja palīdzība, turpina apgūt (TA) – sasniedzamais rezultāts ir apgūts daļēji, vēl ir nepieciešama skolotāja palīdzība un atbalsta materiāls, apguvis (A) – bērns ir apguvis plānoto sasniedzamo rezultātu, prot to lietot patstāvīgi bez palīdzības un nepazīstamās situācijās, padziļināti apguvis (PA) – bērns ir pilnībā apguvis sasniedzamo rezultātu, tas ir noturīgs, kā arī bērns spēj to lietot daudzveidīgās situācijās un pamatot lietojumu.

Ņemot vērā izstrādātos kritērijus, pētījuma autore veica konkrēto bērnu lasītprasmes raksturojumu un izvērtēšanu.

Linda ir diezgan aktīva un gudra meitene. Vērojot meitenei mācību procesā, ir redzams, ka meitenes prasmes ir labas. Linda labprāt lasa un raksta dažādus teikumus. Kad

skolotāja aicina veikt uzdevumus, Linda labprāt tos veic un izpilda ātrā laikā. Lindas koncentrēšanās uz uzdevumiem ir laba. Linda spēj uztvert un pareizi izrunāt visas skaņas, kā arī prot tās apzīmēt ar atbilstošu skaņu. Izmantojot burtus, meitene pareizi raksta vārdus. Linda labprāt lasa grāmatas un lasa viņa labi un raiti. Uzdodot jautājumus par izlasīto, meitene spēj atbildēt un izprot lasīto.

Alise ir diezgan klusa un noslēgta meitene. Alisei latviešu valoda nav dzimtā valoda, tāpēc meitene latviski runā maz un ļoti klusi, nelabprāt to dara visu priekšā. Grupā ir viena meitene ar, kuru Alise labprāt pavada daudz laika kopā, abas savā starpā sarunājas krievu valodā un labprāt nodarbību laikā sēž blakus. Izvērtējot Alises lasītprasmi, ir redzams, ka viņa uztver skaņas un pareizi tās izrunā. Nelielas grūtības meitenei sagādā burtu savienošana vārdos un izpratne par lasīto. Iemesls varētu būt latviešu valodas vārdu krājuma trūkums un maza to izmantošana ikdienā. Alise pētījuma laikā diezgan maz apmeklēja pirmsskolu un nodarbības.

Rodrigo ir bērns, kurš ļoti vēlas sev uzmanību. Rodrigo ir aktīvs bērns un mierīgi nesēž praktiski visas dienas garumā. Mācību procesā viņam ir grūtības ar uzdevumu veikšanu, viņš tos veic nelabprāt. Rodrigo ir grūtības pareizi izrunāt skaņas un sarunāties ar kādu. Viņam ir salīdzinoši mazs vārdu krājums, daudziem vārdiem viņš neizprot nozīmi. Rodrigo spēj izlasīt zilbes, taču izrunas dēļ ar atsevišķām skaņām ir grūtības. Grūtības sagādā vārdu lasīšana vai teikumu veidošana.

Roberts ir aktīvs un zinātkārs bērns, grupas līderis. Mācību procesā spēj daudz paveikt un labprāt iegūst zināšanas par noteiktām lietām. Roberts spēj pareizi izrunāt visas skaņas un tās uztvert. Uzdevumos, kuros ir jāveido vārdi no burtiem, viņam izdodas ļoti labi. Roberts labi lasa īsus un vienkāršus teikumus, labprāt izrāda interesi par lasīšanu. Roberts saprot izlasīto un spēj papildināt lasīto ar savām domām, atbildēt uz jautājumiem.

Kristians ir kluss, bet apzinīgs, gudrs bērns. Akurāti un uzmanīgi veic uzdevumus un aktivitātes. Kristians ir liels futbola fans, tāpēc viņš uz bērnudārzu līdzi ņem savas futbola kartiņas, kuras brīvos brīžos labprāt lasa un aplūko. Zēns labi izrunā visas skaņas, nedaudz sagādā grūtības skaņa „R”. Kristians labprāt veic uzdevumus, kuros jāveido vārdus no burtiem, viņam tas izdodas ļoti labi. Ņemot vērā lasītprasmi, Kristians lasa, taču vēl jātrenējas lasīšanas raitums un izpratnes par lasīto teikumos. Lasot, zēns vārdus „skalda” zilbēs un tad mēģina savienot kopā visu vārdu.

Daniela ir komunikabla un aktīva meitene. Labprāt iesaistās sarunās un vēlas uzmanību. Reizēm var novērot, ka iesaistās konfliktos ar citiem grupas bērniem. Meitenei ir labas koncentrēšanās spējas, jo mācību procesā rūpīgi veic uzdevumus un paveic uzdoto līdz

galam. Daniela apmeklē logopēda nodarbības, jo līdz šim ir bijušas grūtības izrunāt skaņu „R”. Meitene labprāt veic dažādus radošos darbus, taču nelabprāt lasa un veic uzdevumus, kuros ir skaņu noteikšana un apzīmēšana. Novērojot meitenes prasmes, viņai vēl ir jāturpina apgūt skaņu saklausīšana un apzīmēšana. Daniela lasa vienkāršus vārdus, īsus teikumus, taču prasmes vēl ir jātrenē ikdienā. Var novērot, ka meitene nelabprāt lasa vārdus, kas ir doti kādā grāmatā.

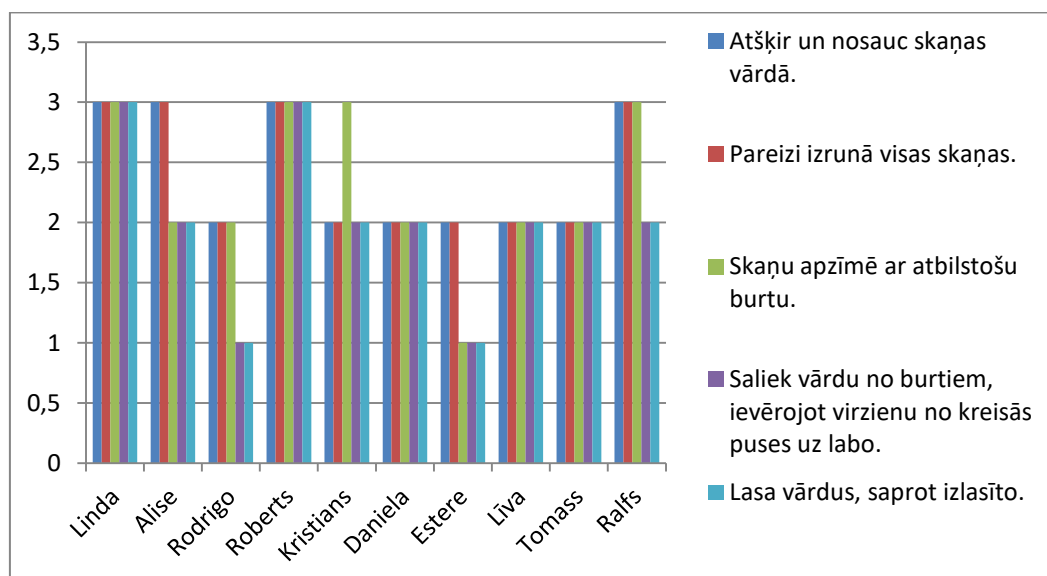
Estere ir draudzīga un komunikabla meitene. Grupā labprāt meklē kontaktu gan ar meitenē, gan zēniem. Mācību procesā meitenei ir motivācija mācīties un labprāt veikt dažādus uzdevumus, kas ir saistīti ar radošu darbību. Ikdienā var novērot, ka meitene labprāt spēlē dažādas spēles un kopā ar citām meitenēm zīmē savus zīmējumus un raksta dažādus vārdu pēc nepieciešamības. Ņemot vērā kritērijus, var ievērot, ka meitene vēl apgūst prasmes, jo viņai sagādā grūtības atšķirt un nosaukt skaņas vārdos. Estere skaņas izrunā pareizi, nav grūtības ar skaņu izrunu. Ja meitenei jāraksta vārdi, tad tas sagādā grūtības, jo jūk pareizs skaņu lietojums. Estere vārdus raksta pēc parauga, bet ja patstāvīgi, tad tas sagādā grūtības. Lasītprasme ir vāja, bieži vien meitene klusē un nelasa nemaz vai izvairās no tā.

Līva ir jūtīga meitene, ikdienā ļoti meklē pieaugušā uzmanību. Bieži vien var novērot, ka meitene provocē un ar skaļu rīcību piesaista pārējo uzmanību. Meitenei ir grūtības ar koncentrēšanos, bieži vien nodarbībās sēž un nelabprāt veic darbu. Pēc novērotā liek secināt, ka meitene emocionāli nebūs gatava sākt apmeklēt skolu. Līva pareizi izrunā visas skaņas, taču rakstot burtus, jauc skaņas (I, J, B, P), bieži vien burtus raksta uz nepareizo pusi. Īsiem vārdiem viņa var nosaukt skaņas pareizi, taču garāki vārdi sagādā jau grūtības. Līva nevēlas lasīt un neizrāda par to interesi. Ja noprot, ka būs jālasa, tad sāk palikt nemierīga un muļķīgi uzvedas lai izvairītos no tā. Lasītprasme jāturpina apgūt, jo lasa zilbes, taču vārdu lasīšana sagādā grūtības.

Tomass ir kluss un nosvērts zēns. Bieži vien no rītiem ierodas pirmsskolā satraukts un raud. Tomass dienas gaitā vairāk darbojas viens un reti izvēlas sev kompāniju. Zēnam ir dzirdes aparāti, kas palīdz viņam dzirdēt apkārtējo pasauli. Arī viņš apmeklē logopēda nodarbības sakarā ar dzirdes problēmām. Mācību procesā zēns labprāt darbojas un piedalās, uzdevumus veic apzinīgi un līdz galam. Ar Tomasu jāstrādā bieži vien individuāli, jo viņš runā ļoti klusi un nosvērti. Tomass spēj atšķirt un nosaukt skaņas, taču reizēm kļūdās vai dara to ar pieaugušā palīdzību. Skaņu pareiza izruna vēl ir jāturpina pilnveidot. Burtus un skaņas viņš vārdos viņš spēj atrast un nosaukt, dažām skaņām ir neprecīza izruna. Lasīt viņš vēlas kopā ar skolotāju, dara to klusu un nepārliecinoši, vēl ir jāmacās lasīt raitāk un precīzāk. Grūtības reizēm sagādā lasītā izpratne.

Ralfs ir zinātkārs un aktīvs zēns. Labprāt draudzējas ar grupas biedriem, iesaistās dažādās aktivitātēs un rotaļās. Nodarbībās vēlās parādīt un demonstrēt savas prasmes un zināšanas. Labprāt brīvā laikā spēlē dažādas spēles, zīmē un raksta dažādus vārdus, kas saistīti ar viņa interesēm. Zēns ļoti labi spēj atšķirt skaņas dažādos vārdos un tās arī nosaukt. Skaņas izrunā pareizi un māc arī tās apzīmēt ar konkrētu burtu. Ikdienā pastāvīgi lasa dažādus vārdus, kas ir saistīti ar viņa interesēm (futbols, valstu karogi), labprāt stāsta par lasīto un komunicē par to ar grupas bērniem un skolotāju. Ralfs satraucas un neizrāda vēlmi lasīt citus vārdus, teikumus ko piedāvā skolotājs. Bieži vien īsākus teikumus ir grūtāk izprast un grūtības reizēm sagādā garāki vārdi, kas sastāv no vairākām zilbēm.

Iepazīstot konkrētos grupas bērnus un ņemot vērā dotos kritērijus, var secināt, ka bērnu lasītprasme ir jātrenē (sk. 3. attēlu). No konkrētajiem bērniem vienam ir izrunas grūtības, rezultātā arī prasmes saistībā ar lasītprasmi ir zemākas un sagādā grūtības mācību procesā. Ņemot vērā burtu savienošanu vārdos, lielākā daļa no konkrētajiem bērniem to spēj paveikt ļoti labi. Vārdu lasīšana un izpratne par lasīto nesagādā grūtības diviem bērniem, taču pārējiem vēl ir jāpilnveido prasmes. Tas ko varēja arī novērot ir tas, ka bērni neizrāda prieku vai vēlmi lasīt. Tie, kuriem ir labas prasmes lasīšanā, tie lasa, taču tie bērni, kuriem ir grūtības ar lasītprasmi, negrib koncentrēties uz konkrētu darbību, mēģina izvairīties no lasīšanas vai meklē citus iemeslus lai tas nebūtu jādara. Piemēram, Rodrigo bieži izvairījās no konkrētas darbības vai uzdevuma. Viņa koncentrēšanās spējas ir zemas un motivācija mācīties ir ļoti maza. Pat individuāli strādājot, viņš ir nemierīgs un grozās, nepievērš uzmanību tam ko vēlas teikt vai piedāvāt pieaugušais.

3.attēls. Bērnu lasītprasme pētījuma sākumā.

Analizējot bērnu lasītprasmi var secināt, ka kopumā bērnu lasītprasme ir jāturpina pilnveidot, jo pēc iegūtajiem datiem ir redzams, ka lielākā daļa vēl turpina apgūt prasmes saistībā ar lasītprasmi. Rodrigo un Estere tikai sāk apgūt lasītprasmi un zināšanas ir vājas, regulāri ir nepieciešams skolotāja atbalsts un palīdzība. Tika novērots, ka no grupas tikai Linda un Roberts prot lasīt raiti un izprot lasīto, spēj paskaidrot lasīto. Ņemot vērā kritēriju par to kā bērns spēj atšķirt, nosaukt un pareizi izrunāt visas skaņas, to spēj Linda, Alise, Roberts un Ralfs. Viņi ļoti labi spēj saklausīt skaņas vārdos, ko sauc skolotājs. Arī aicinot nosaukt cik skaņas ir konkrētos vārdos, viņiem nesagādā grūtības un izdodas labi. Izruna ir pareiza un precīza. To varēja novērot arī ikdienas uzdevumos, bērni diezgan veikli un veiksmīgi tika galā ar uzdevumiem, kuros bija skaņu atšķiršana un nosaukšana. Šīs prasmes viņi arī izmantoja rakstot dažādus vārdus patstāvīgi un pēc tam tos lasot skaļi. Ar skaņu izrunu ir grūtības Rodrigo, viņa valoda un runa ir vāja. Līdz ar to viņam ir grūtības ar skaņu atšķiršanu un nosaukšanu. Viņa vārdu krājums arī ir zems, daudziem vārdiem viņš nesaprot nozīmi. Tā kā ikdienā viņš ir nemierīgs un vēlēš nepartrauktu uzmanību, tad arī spēja koncentrēties uz lasītprasmi ir vāja. Analizējot lasītprasmi, ņemot vērā vārdu lasīšanu un izpratni par lasīto, Alise, Kristians, Daniela, Līva, Tomass un Ralfs turpina šīs prasmes pilnveidot. Analizējot novēroto, šeit var secināt, ka ir vairāki iemesli kāpēc tas prasa vairāk laika un treniņa. Piemēram, Kristians lasot izteikti daļa vārdus zibēs un viņam sagādā grūtības garākus vārdus savienot kopā, rezultātā viņš neizprot izlasīto. Tomasam ir dzirdes problēmas, tāpēc arī tas ietekmē lasītprasmes apguvi.

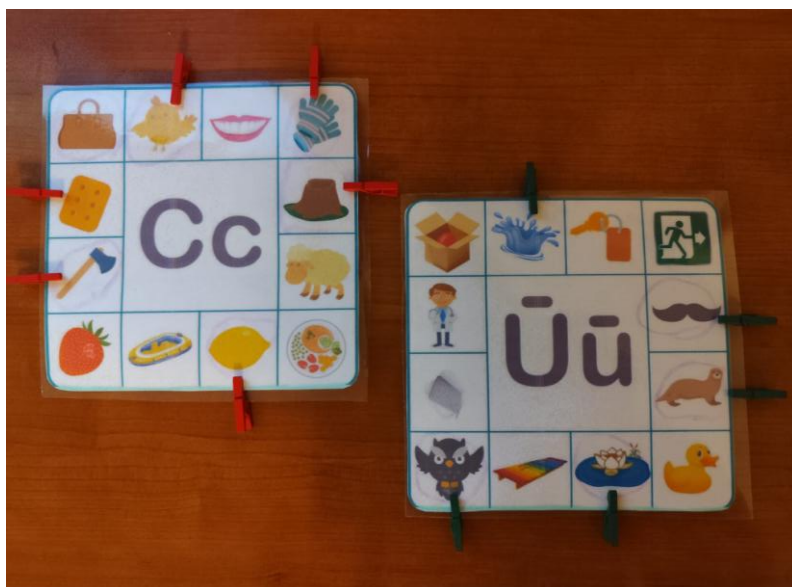
2.3. Praktiskais darbs ar bērniem lasītprasmes sekmēšanā

Veicot pētījumu par bērnu lasītprasmi, tika novērots, ka bērni nelabprāt apgūst lasītprasmi, izmantojot grāmatas vai darba lapas. Šādās situācijās viņi nevēlas koncentrēties un neizrāda vēlmi apgūt lasītprasmi šādās metodēs. Pildot darba lapas viņi bieži vien ir nemierīgi, sarunājas savā starpā vai meklē citas blakus lietas ko varētu darīt. Viņiem nav intereses un motivācijas tādā veidā pilnveidot lasītprasmi. Pirmsskolā bērnam ļoti svarīga ir spēle un rotaļa, viņam saistoša darbība. Tāpēc pētījumā tika izmantotas didaktiskās spēles lai varētu analizēt un pētīt kā sekmēsies lasītprasme izmantojot šādu mācību metodi. Pētījuma laikā bērniem tiek piedāvātas dažādas didaktiskās spēles, ar kuru palīdzību var sekmēt bērna lasītprasmi, lai viņš mācītos skaņu saklausīšanu, izrunu un izmantošanu lasot vārdus un liekot

tos kopā. Spēles tiek piedāvātas pēc izvēles un bērnam tas netiek piedāvāts kā obligāts uzdevums. Pētījuma laikā tiek ņemtas vērā bērna prasmes un zināšanas, lai nezustu motivācija un interese sekmējot lasītprasmes apguvi. Praktiski darboties ar spēlēm regulāri palīdz arī pētījuma autore (turpmāk skolotāja).

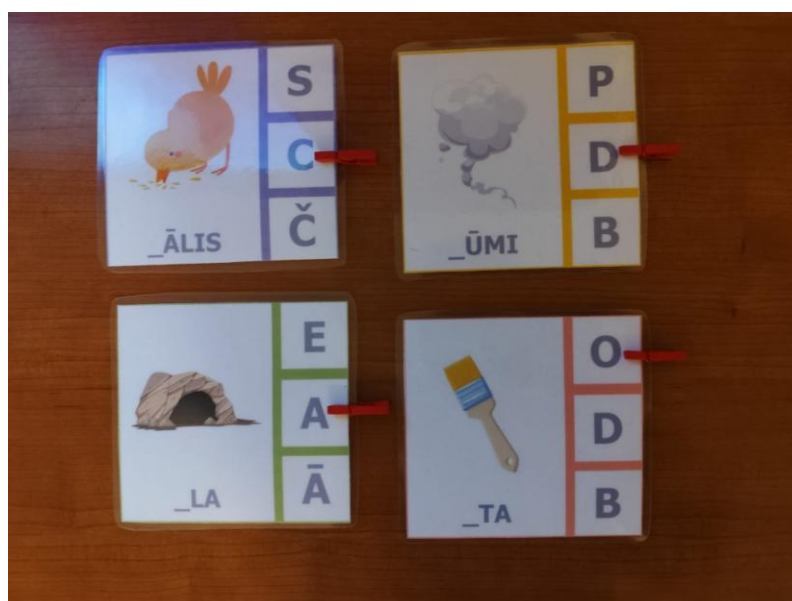
Lai sekmētu bērnu lasītprasmi, tika izmantotas vairākas didaktiskās spēles, ar kuru palīdzību sekmēt konkrētās prasmes (sk. 1.tabulu). Didaktiskās spēles ko izmantoja ir sekojošas – „Pirmās skaņas knaģu spēle” (sk. 4. attēlu), „Saklausī pirmo skaņu” (sk. 5. attēlu), „Vārdu domino” (sk. 6. attēlu), „Veido vārdus „Puķes”” (sk. 7. attēlu), „Saliec un lasī vārdus” (sk. 8. attēlu).

Didaktiskās spēles tiek izmantotas nodarbību laikā un ir arī brīvi pieejamas bērniem. Lai sekmētu bērnu lasītprasmi, izmantotas konkrētas didaktiskās spēles. Pētījuma laikā tika pētīts vai tieši didaktiskās spēles sekmē lasītprasmi bērniem. Pētījuma sākumā tika novērots, ka bērni brīvā laikā labprāt spēlē dažādas spēles, gan individuāli, gan kopā ar grupas biedriem, tāpēc tiek izmantotas didaktiskās spēles, ko var spēlēt gan ar kādu kopā, gan spēlēt vienam pašam. Pētījuma laikā šīs spēles tiek iekļautas pie konkrētiem mācību tematiem, tās pielietojot integrēti, mācību jomās, kā arī spēles tiek izvietotas pa mācību centriem. Pētījuma autore arī šīs didaktiskās spēles spēlē lai pievērstu bērnu uzmanību un ieinteresētu ar to ko ir iespējams spēlēt un kā apgūt lasītprasmi daudz interesantākā veidā.

4.attēls „Pirmās skaņas knaģu spēle”

Didaktiskā spēle „**Pirmās skaņas knaģu spēle**” (sk. 4. attēlu) sākumā bērniem bija nesaprotama, bija jāskaidro kā šī spēle jāspēlē. Spēles uzdevums ir noteikt un nosaukt skaņu ar kādu sāksies vārds, pēc dotā attēla. Lai bērns pilnveidotu savas prasmes skaņu noteikšanā un izrunā, spēles laikā sauc ne tikai pirmo skaņu, bet visas vārdā dotās skaņas. Bērniem, kuriem ir grūtības ar skaņu atšķiršanu un nosaukšanu, šī spēle sagādāja grūtības. Bieži vien bērni spēlējot šo spēli, lika knaģus pie attēliem, nepievēršot uzmanību burtam, kas ir vidū. Kad spēles noteikumi bija saprotami, bērnu interese bija lielāka un viņi biežāk izvēlējās to spēlēt. Tā kā Linda, Roberts un Ralfs prot atšķirt un nosaukt skaņas, tad viņiem šī spēle nesagādāja grūtības. Bieži vien viņi izskaidroja noteikumus grupas biedriem, kuri viņiem ir draugi un rotaļu biedri. Pētījuma laikā skolotāja mēģināja ieinteresēt bērnus, kuriem ir grūtības ar skaņu atšķiršanu un nosaukšanu. Sākumā interesei par didaktisko spēli neizrādīja Rodrigo, Estere un Līva. Lai piesaistītu viņu uzmanību, skolotāja spēlēja pati šo spēli, tādā veidā pievēršot bērnu uzmanību. Rodrigo un Līva bija ļoti nedroši lai veiktu spēles uzdevumu, taču saņemot atbalstu un palīdzību, izrādīja krietni lielāku interesi par spēli un brīvajā laikā biežāk to izvēlējās spēlēt. Bērni ikdienā vēlējas saņemt atgriezenisko saiti, vai spēle ir spēlēta pareizi.

5. attēls „Saklausī pirmo skaņu”

Didaktisko spēli „**Saklausī pirmo skaņu**” (sk. 5. attēlu) bieži vēlējās spēlēt Kristians un Tomass. Ar šīs spēles palīdzību veicina prasmi saklausīt skaņas un tās nosaukt. Spēles laikā bērns arī pilnveido prasmi pareizi izrunāt skaņas. Vairāki bērni gan labprātāk izmantoja flomāsterus nevis knaģus, lai atzīmētu konkrēto burtu uz kartītes. Ralfs labprāt spēlēja spēli, taču labprāt to darīja viens un atrodot pareizās pirmās skaņas, pats visu uzreiz sakārtoja un nolika plauktā, nevēlējās lai kāds aplūkotu viņa rezultātu. Līva izrādīja lielāku interesi par didaktisko spēli, taču viņa vairāk vēlējās to darīt tieši agri no rīta, ierodoties bērnudārzā. Viņai bija krietni labākas koncentrēšanās spējas un vēlme darboties tieši no rīta, kamēr nebija daudz bērnu. Spēlējot spēli, Alise palika drošāka, atvērtāka, viņa veidoja kontaktu un vēlējās parādīt savas zināšanas skolotājam. Labprāt darbojās kopā ar skolotāju, nekā ar grupas bērniem. Alisei grūtības sagādāja skaņas B un P precīza saklausīšana. Interesei par spēli neizrādīja Rodrigo. Skolotāja aicināja kopā spēlēt spēli, Rodrigo darbojās, taču īsu mirkli un ātri vien kļuva nemierīgs, nevēlējās sadarboties. Spēlēs laikā varēja nosaukt vidēji 5 – 6 pirmās skaņas kartītēm, taču pēc tam novērsās.

6. attēls „Vārdu domino”

Didaktiskā spēle „**Vārdu domino**” (sk. 6. attēlu) piesaistīja lielu uzmanību. Ar spēles palīdzību var sekmēt bērna lasītprasmi un izpratni par lasīto, jo spēles laikā ir jālasa vārdi un jāmeklē attēls, kas der lasītajam vārdam. No sākuma spēli vēlējas spēlēt, tie bērni, kuriem ir labāka lasītprasme, taču pēc laika varēja novērot, ka arī bērni ar vajākam zināšanām, izrādīja interesi un vēlmi mēģināt spēlēt šo spēli. Spēlējot šo spēli bieži vien bērni, kas lēnāk lasīja, lūdza palīdzēt izlasīt vārdus tiem, kas lasīja raitāk. Šo spēli varēja regulāri spēlēt ar bērniem, kam patīk spēles ikdienā, šie bērni ļoti bieži lūdza skolotāju spēlēt kopā. Kam sākumā bija mazāka interese, tie novēroja visu spēles procesu un vēlāk arī iesaistījās. Spēles laikā var pilnveidot lasītprasmi un mācīties izskaidrot vārdu nozīmi un papildināt vārdu krājumu. Šo spēli labprāt spēlēja Linda, Kristians un Roberts, viņi bieži vien spēlēja tieši kopā, savā kompānijā. Kristians centās lasīt vārdus, kas doti spēlē, pievēršot uzmanību attēliem kas ir uz spēles kartiņām. Daniela un Alise izvēlējās grupā, kādu brīvāku vietu un spēlēja spēli divatā, bieži vien pēcpusdienā. Viņām bija grūtības ar dažu vārdu izpratni, tāpēc nāca jautāt vārdu nozīmi skolotājam. Lai iedrošinātu šo spēli spēlēt Līvai un Esterei, skolotāja aicināja spēlēt kopā. Kad bija grūtības izlasīt vārdu, skolotāja atbalstīja un palīdzēja ar vārdu lasīšanu. Pēc laika posma, var novērt, ka meitenēm jau ir interese mēģināt spēlēt spēli patstāvīgi, bez skolotājas atbalsta. Tomass ikdienā īpaši nevēlas spēlēties ar citiem bērniem, tāpēc skolotāja piedāvā spēli spēlēt divatā. Spēlējot spēles zēns ir kautrīgs, taču skolotāja iedrošina, izrāda atbalstu. Laika gaitā zēns labprāt spēlē „Vārdu domino” ar skolotāju, tikai vienu reizi dara to ar grupas biedru, Ralfu.

7. attēls „Veido vārdu „Puķes””

„Veido vārdus „Puķes”” (sk. 7. attēlu) didaktiskā spēle jāspēlē apakšgrupās, lai bērni labāk saprastu, kas tieši ir jādara. Spēle sekmē lasītprasmi un prasmi likt vārdus, ievērojot vārdu likšanu no kreisās puses uz labo. Šī spēle izraisīja interesi, jo no ziedlapiņām var veidot dažādus vārdus. Bērniem patika, ka vārdi nav gari un sastāv tikai no dažiem burtiem. Lai saprastu kā spēle ir jāspēlē, skolotāja demonstrēja kā no ziedlapām var veidot vārdus, pievēršot uzmanību burtam, kas ir zieda vidū. Ziedu vidus un ziedlapas ir jāsadala tā lai bērni patstāvīgi var likt ”ziedus” un lasīt vārdus, kas izveidojas. Izteikti vairāk šo spēli gribēja spēlēt tieši meitenes, varbūt tāpēc, ka ”ziedi” ir spēles forma. Bērņus šī spēle uzrunāja, jo vārdi ko lika un lasīja bija īsi. Interese bija kādu vārdu varēs salikt un no kādiem burtiem. Sākumā skolotāja demonstrēja kā šī spēle ir jāspēlē un lika ”ziedus” kopā ar bērniem, kopā lasīja, kādus vārdus var salikt. Ņemot vērā lasītprasmi – vārdu lasīšanu un izpratni par lasīto, tad spēli labprāt spēlēja Ralfs. Viņam nepatīk lasīt tekstu, kas ir grāmatās, tad šajā spēlē viņš labprāt lasīja vārdus, viņam bija interesanti salikt pašam vārdus un tad izlasīt, kas ir sanācis. Brīvajā laikā spēli labprāt spēlēja Linda un Roberts. Kopā spēlējot, lika vārdus un lasīja. Skolotāja spēlēja kopā ar Tomasu un Līvu, lasot vārdus ko saliek un aicinot vārdus likt un lasīt ar viņiem. Abi bērni izrādīja interesi lasīt vārdus, skolotāja nesteidzināja un paslavēja, kad izdevās pareizi izlasīt vārdus. Estere spēles laikā lika vārdus, mēģināja saukt burtus, taču grūtības sagādāja izlasīt visu vārdu kopā. Var novērot, ka meitene uztraucas, kad neizdodas izlasīt vārdus.

8. attēls „Saliec un lasi vārdus”

Didaktisko spēli „Saliec un lasi vārdus” (sk. 8. attēlu) varēja izmantot, pielāgojot konkrētam tematam mācību procesā. Spēlējot spēli bērns pilnveido prasmi apzīmēt skaņu ar atbilstošu burtu, jo liek vārdus no burtiem. Spēle sekmē vārdu izpratni un lasītprasmi, jo bērns liek vārdus no burtiem, lasa tos pievērš uzmanību vārda nozīmei un dotajam attēlam uz kastītes. Skolotāja atlasīja konkrētas vārdu kastītes un izmantoja mācību procesā. Spēle bērniem izraisīja interesi, uzrunāja tas, ka ir dažādas kastītes ar attēliem un no burtiem var salikt vārdus. Praktiska darbošanās bērniem patīk un spēli brīvajā laikā vai nodarbību laikā viņi izvēlējās bieži. Pat tie bērni, kuriem ir grūtības ar lasītprasmi, labprāt spēlēja didaktisko spēli un lika vārdus. Spēlei nevajadzēja paskaidrojumus, bērni paši saprata, kas ir jādara un kāds ir spēles uzdevums. Liekot vārdus no burtiem, bērni regulāri jautāja skolotājai vai vārdi ir pareizi salikti un meklēja iespēju lasīt tos kopā ar skolotāju. Spēlē tiek izmantoti gan iespiestie burti, gan rakstītie burti. Tomasam un Esterei vieglāk sanāca lasīt īsus vārdus un bez rakstītajiem burtiem. Spēles laikā skolotāja aicināja saukt burtus pa skaņām un pievērst uzmanību kā vārds tiek veidots, ņemot vērā attēlus uz kastītēm. Alise drošāk spēlēja spēli, izmantojot iespiestos burtus. Rakstītos burtus viņa visus vēl nepazīst. Didaktisko spēli bieži izvēlas spēlēt Daniela. Viņa liek vārdus gan ar iespiestajiem burtiem, gan ar rakstītajiem. Šoreiz mazāk didaktisko spēli izvēlējās spēlēt Roberts. Viņam labi izdevās likt dažādus vārdus, taču kad bija iespēja viņš spēlēja citas didaktiskās spēles, kas bija pieejamas. Spēlējot spēli, Kristianam bija iespēja mācīties pareizi izrunāt skaņas, īpaši tās, kuras sagādāja grūtības. Zēns labprāt lika īsus vārdus un lasīja tos kopā ar skolotāju.

2.4. Iegūto rezultātu izpēte un analīze

Lai varētu izpētīt rezultātus, kādi ir iegūti pēc pētījuma veikšanas un praktiskā darba, pētījuma autore pievērš uzmanību, kā bērnu lasītprasme ir sekmējusies, izmantojot didaktiskās spēles. Katrs bērns, kas piedalījās pētījumā tiek analizēts individuāli, ņemot vērā kritērijus (sk. 3. tabulu). Pētījuma autore izmanto kritērijus, ko izmantoja uzsākot pētījumu, sākumā.

3. tabula. Bērna lasītprasme pētījuma beigās

Bērna vārds	Lasītprasmes kritēriji				
	<i>Atšķir un nosauc skaņas vārdā.</i>	<i>Pareizi izrunā visas skaņas.</i>	<i>Skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu.</i>	<i>Saliek vārdus no burtiem, ievērojot virzienu no kreisās puses uz labo.</i>	<i>Lasa vārdus, saprot izlasīto.</i>
Linda	PA	PA	PA	A	A
Alise	A	A	A	A	A
Rodrigo	TA	TA	TA	SA	SA
Roberts	A	A	PA	PA	PA
Kristians	A	A	A	A	A
Daniela	A	A	A	A	A
Estere	TA	TA	TA	TA	TA
Līva	TA	TA	TA	TA	TA
Tomass	TA	TA	TA	TA	TA
Ralfs	A	A	A	A	A

SA – Sācis apgūt; TA – turpina apgūt; A – apguvis; PA – padziļināti apguvis.

Linda – pētījuma sākumā varēja novērot, ka meitenes prasmes ir labas. Linda izrādīja interesi par lasīšanu un labprāt to darīja. Izmantojot didaktiskās spēles meitenei vēl vairāk uzlabojās lasīšanas raitums. Linda ne tikai veido vārdus, bet arī nelielus teikumus, kuri sastāv no 3 vai 4 vārdiem. Labprāt izrāda interesi palīdzēt ar lasītprasmi citiem grupas biedriem. Labprāt brīvajā laikā spēlēja didaktiskās spēles „Vārdu domino” un „Veido vārdus „Puķes””.

Alise – sākumā bija klusa un noslēgta meitene, latviešu valodā runāja ļoti maz. Iekļaujot vairāk didaktiskās spēles, meitene kļuva atvērtāka un meklēja vairāk kontaktu, labprāt spēlēja šīs spēles. Alise uzlaboja savas prasmes liekot dažādus vārdus. Uzlabojās prasme lasīt īsus vārdus un paskaidrot ko vārds nozīmē. Labprātāk didaktiskās spēles spēlēja kopā ar pieaugušo, nekā ar grupas biedriem.

Rodrigo – regulāri apmeklē logopēda nodarbības. Zēnam ir problēmas ar izrunu, skaņu saklausīšanu un lasītprasmi. Pētījuma laikā labprāt spēlēja didaktiskās spēles, kurās bija jānosaka pirmā skaņa. Rodrigo uzlabojās prasme noteikt pirmo skaņu vārdā, taču izruna bija neprecīza. Tā kā bērnam ir grūtības ar izrunu un valodas lietojumu, viņa prasme salikt vārdus un lasīt tos, neuzlabojās. Rodrigo turpina apmeklēt logopēdu.

Roberts – jau pētījuma sākumā bija labas zināšanas un prasmes. Tā kā Roberts ir zinātkārs zēns, tad labprāt vēlējās spēlēt dažādas didaktiskās spēles no piedāvātajām. Iecienītākā bija „Vārdu domino”. Pētījuma noslēgumā Roberts spēja lasīt vēl raitāk, labprāt lika dažādus vārdus no burtiem, kas bija pieejami grupas telpās.

Kristians – pētījuma sākumā zēnam bija grūtības izrunāt skaņu „R” un lasīt viņš spēja zīlēs, nesavienojot vārdus kopā. Pētījuma noslēgumā Kristians spēja izrunāt skaņu „R” (turpināja arī apmeklēt logopēda nodarbības) un var izlasīt īsus vārdus (no 2 zīlēm). Ar didaktisko spēļu palīdzību ir uzlabojusies zēna lasītprasme.

Daniela – ir uzlabojusi savas prasmes. Daniela labprāt spēlēja didaktiskās spēles, bieži izvēlējās didaktisko spēli „Saliec un lasi vārdus”. Daniela spēja noteikt skaņas vārdos un salikt dažādus vārdus. Labprāt lasa vārdus, kas tiek izmantoti didaktiskajās spēlēs. Ir uzlabojusies lasītprasme, lasīšanas temps un raitums ir uzlabojies.

Estere – tā kā meitene jau pētījuma sākumā labprāt spēlēja dažādas spēles, tad arī labprāt spēlēja didaktiskās spēles. Pētījuma sākumā meitenei bija grūtības atšķirt un nosaukt skaņas vārdos, taču pēc tam uzlabojās gan skaņu saklausīšana, gan nosaukšana. Estere labprāt lasa īsus vārdus, kas ir didaktiskajās spēlēs. Garāku vārdu lasīšana vēl jāapgūst.

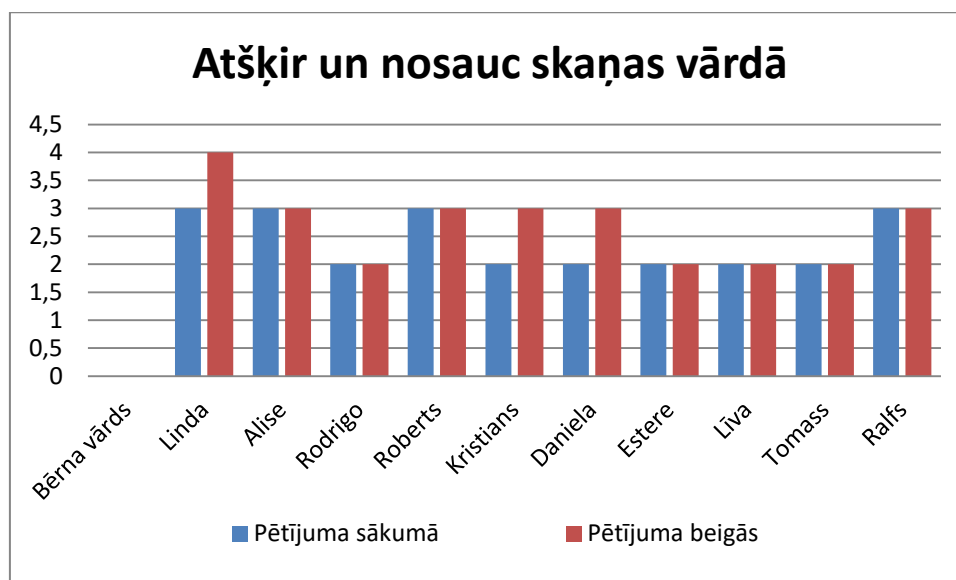
Līva - ir grūtības ar koncentrēšanos un uzvedību. Spēlē didaktiskās spēles, taču „;loti izvēlas, kuras spēles vairāk uzrunā. Ikdienā individuāli vai nelielā grupā strādājot, koncentrēšanās uz ko konkrētu uzlabojās. Pētījuma noslēgumā lasītprasme uzlabojās, taču Līva neprecīzi nosaka skaņas vārdos, jauc tās. Lasa zīlbes, taču ļoti ātri zūd koncentrēšanās un motivācija.

Tomass – turpina apmeklēt logopēdu. Pētījuma noslēgumā uzlabojās prasme saklausīt un noteikt skaņas vārdos. Uzlabojās skaņu izrunāšana, dažas skaņas vēl uzrunā neprecīzi. Spēlējot didaktiskās spēlēs labāk iemācījās salikt pareizi īsus vārdus, pievēršot uzmanību

skaņām un atbilstošiem burtiem. Garāki vārdi vēl sagādā nelielas grūtības. Raitāk lasa īsus vārdus, māc paskaidrot ko vārds nozīmē.

Ralfs – prot salikt dažādus vārdus, spēlējot didaktiskās spēles. Labprāt lasa dažādus vārdus, īsus teikumus. Lasīšanas ātrums un temps ir uzlabojies. Izrāda vēlmi lasīt arī teikumus no grāmatām, taču ja tie ir īsi un konkrēti. Ir uzlabojusies prasme paskaidrot lasīto vārdu nozīmi.

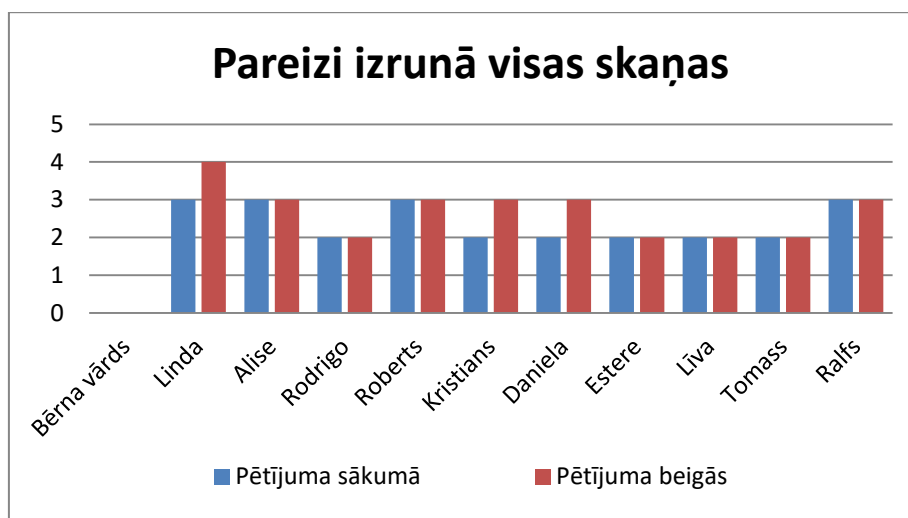
Ņemot vērā kritēriju „Atšķir un nosauc skaņas vārdā”, padziļināti apguvis (PA) ir viens bērns, Linda. Apguvis (A) – Alise, Roberts, Kristians, Daniela un Ralfs. Turpina apgūt (TA) – Rodrigo, Estere, Līva un Tomass. Sācis apgūt (SA) pētījumā beigās nebija nevienam bērnam. Lai labāk redzētu iegūto rezultātu, pētījuma autore izveidoja attēlu, kurā ir redzams, kādi bija rezultāti pētījuma sākumā un, kādi pētījuma beigās (sk. 9. attēlu).

9. attēls. Atšķir un nosauc skaņas vārdā.

Aplūkojot attēlu, ir redzams, ka lielākā daļa bērnu rezultātus nav uzlabojuši, tie ir nemainīgi. No grupas trīs bērnus savas prasmes ir uzlabojuši un spēj tās pielietot dažādās citās situācijās. Apkopotie dati liek secināt, ka didaktiskās spēles uzlabo bērnu prasmes, taču rezultāti ir individuāli un bērniem ir jāturpina trenēt savas prasmes. Padziļināti apguvusi šo kritēriju ir Linda, tāpēc ka, pētījuma sākumā viņas prasmes bija A līmenī.

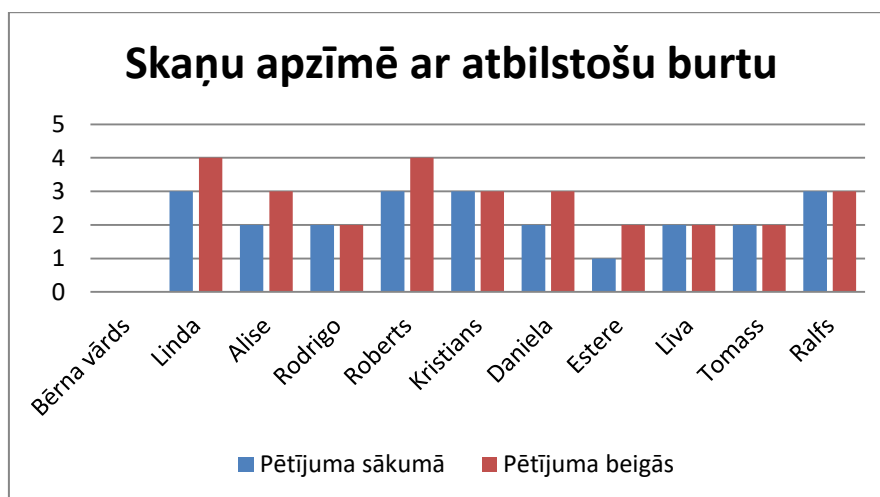
Nākamais kritērijs – „Pareizi izrunā visas skaņas”. Šeit arī rezultāti trīs bērniem ir uzlabojušies, pārējiem palika nemainīgi. Padziļināti apguvusi (PA) ir ieguvusi Linda. Apguvis (A) ieguva Alise, Roberts, Kristians, Daniela un Ralfs. Turpina apgūt (TA) ieguva Rodrigo, Estere, Līva un Tomass. Pētījuma autore apkopoja datus attēlā, kur viss ir labāk redzams (sk. 10. attēlu).

10. attēls. Pareizi izrunā visas skaņas.

Attēlā ir redzami rezultāti, ka trīs bērniem tie ir uzlabojušies, pārējiem palika nemainīgi. Tiem bērniem, kuriem prasmes nemainījās ir grūtības ar skaņu pareizu izrunu un skaņu izruna vēl ir neprecīza. Rodrigo turpina apmeklēt logopēda nodarbības, bet Līvai un Esterei jāturpina trenēt skaņu izrunas apguvi. Kristians un Daniela pētījuma sākumā nevarēja izrunāt skaņu „R”, taču pētījuma beigās skaņu izrunāja pareizi, līdz ar to viņu līmenis ir pacēlies uz apguvis (A).

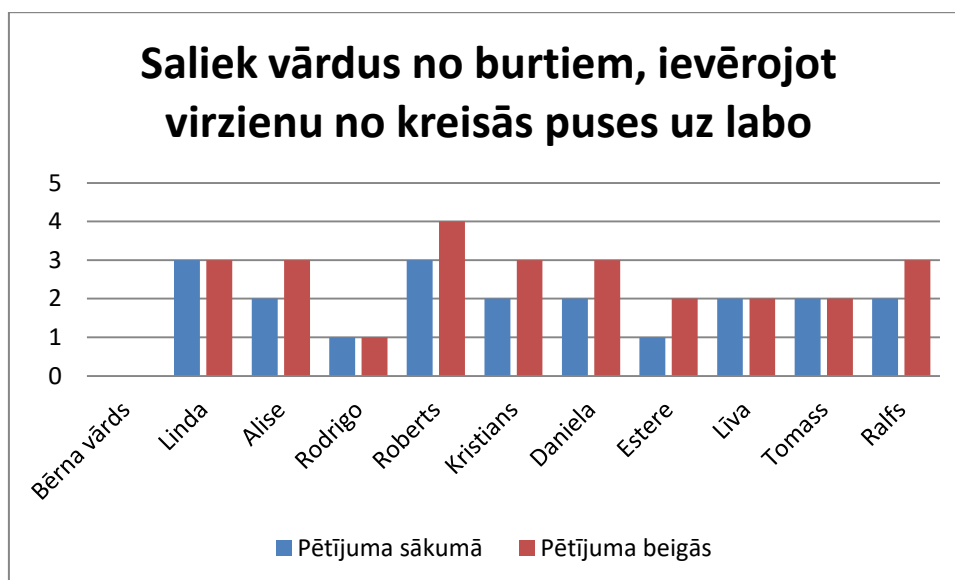
Nākamais kritērijs – „Skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu” parādīja labākus rezultātus. Padziļināti apguvis (PA) ieguva divi bērni, Linda un Roberts. Apguvis (A) – Alise, Kristians, Daniela un Ralfs. Turpina apgūt (TA) – Rodrigo, Estere, Līva un Tomass. Šajā kritērijā, sācis apgūt (SA) pētījuma beigās nebija nevienam bērnam, rezultāti ir uzlabojušies. Pētījuma autore izveidoja attēlu, kurā ir redzams kā ir uzlabojušās prasmes apzīmēt skaņas ar atbilstošiem burtiem, izmantojot didaktiskās spēles (sk. 11. attēlu).

11. attēls. Skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu.

Attēlā ir redzams, ka rezultāts ir uzlabojies, ņemot vērā rādītājus pētījuma sākumā. Ņemot vērā kritēriju par skaņu apzīmēšanu ar atbilstošu burtu, rezultāti ir uzlabojušies pieciem bērniem. Izmantojot didaktiskās spēles manāms progress ir trīs bērniem, no kuriem vienam bija apguves līmenis – sācis apgūt, pētījuma beigās bērna zināšanas ir pacēlušās līdz līmenim – turpina apgūt, un diviem zināšanas ir pacēlušās līdz līmenim – apguvis. Pētījuma beigās bērni aizvien vairāk izrādīja vēlēšanos mācību procesā vairāk izmantot tieši didaktiskās spēles. Bērni kļuva atvērtāki un drošāki mācību procesa laikā.

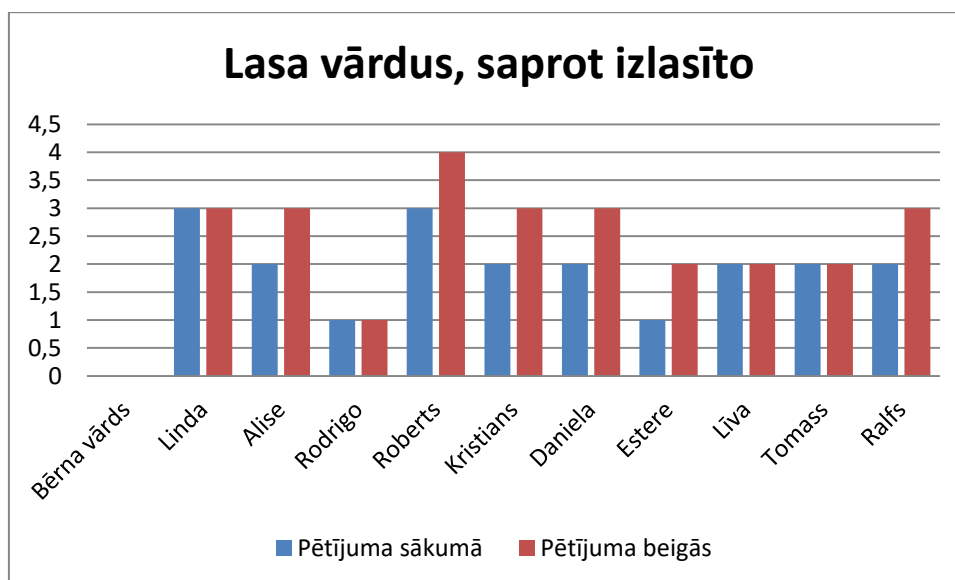
Nākamajā kritērijā „Saliel vārdus no burtiem, ievērojot virzienu no kreisās puses un labo” rezultāts nedaudz uzlabojās. Padziļināti apguvis (PA) ieguva viens bērns – Roberts. Apguvis (A) ir pieciem bērniem – Linda, Alise, Kristians, Daniela un Ralfs. Turpina apgūt (TA) ir trīs bērniem – Estere, Līva un Tomass. Sācis apgūt (SA) palika vienam bērnam – Rodrigo. Iegūtos rezultātus pētījuma autore ir atspoguļojusi zemāk, dotajā attēlā (sk. 12. attēlu).

12. attēls. Saliek vārdus no burtiem, ievērojot pareizu virzienu.

Aplūkojot doto rezultātu, ir redzams, ka prasmes ir uzlabojušās sešiem bērniem. Četriem bērniem rezultāts ir palicis nemainīgs un ir tāds kā pētījuma sākumā. Zināšanu līmenis četriem bērniem ir pacēlies no turpina apgūt (TA) uz līmeni apguvis (A). Viens no bērniem ir padziļināti apguvis konkrētās prasmes. Bērni daudz biežāk izvēlas likt vārdus no burtiem. Tieši šī praktiskā darbošanās izraisa lielāku interesi. Savas zināšanas reizēm pielieto arī izmantojot citus materiālus, kas ir pieejami. Ir uzlabojusies bērnu prasme likt vārdus, liekot tos tieši no kreisās puses uz labo.

Kritērijs „Lasa vārdus, saprot izlasīto” parāda labus rezultātus. Padziļināti apguvis (PA) ir viens bērns – Roberts. Apguvis (A) ir pieciem bērniem – Linda, Alise, Kristians, Daniela un Ralfs. Turpina apgūt (TA) trīs bērni – Estere, Līva un Tomass, bet līmeni sācis apgūt (SA) ir vienam bērnam – Rodrigo. Rezultāti, kādi bija pētījuma sākumā un, kādi ir pētījuma beigās ir redzami attēlā (sk. 13. attēlu).

13. attēls. Lasa vārdus, saprot izlasīto.

Aplūkojot iegūtos rezultātus, tas parāda kā ir uzlabojies rezultāts, ņemot vērā, kādi bija rādītāji pētījuma sākumā. Rezultāti lasītprasmē ir uzlabojušies sešiem bērniem. Viens no grupas bērniem ir apguvis padziļināti. Bērns labprāt lasa patstāvīgi, liek dažādus vārdus un lasa tos, izvēloties pieejamos materiālus grupā. Četriem bērniem šis rezultāts ir palicis nemainīgs un nav uzlabojies. No turpina apgūt (TA) līdz līmenim apguvis (A) ir tikuši arī četri bērni, uzlabojot savas zināšanas un prasmes. Diemžēl bērnam, kuram ir grūtības ar pareizu izrunu un valodas lietojumu, rezultāti nav uzlabojušies. Izmantojot didaktiskās spēles lai sekmētu lasītprasmi, šeit parāda, ka bērnu prasmes ir kļuvušas augstākas. Arī ikdienā viņi labprāt vairāk izmanto tieši didaktiskās spēles lai mācītos lasīt dažādus vārdus. Iekļaujot šādu spēļu veidus, bērniem uzlabojās prasme noteikt konkrētas skaņas vārdos un pareizi tās arī izrunāt. Lielāka motivācija lasīt vārdus bija tieši pašiem liekot dažādus vārdus un lasot saliktos vārdus. Pēc iegūtajiem rezultātiem var secināt, ka bērnu vēlme pilnveidot savu lasītprasmi ir pozitīvāka izmantojot didaktiskās spēles mācību procesā.

Aplūkojot iegūtos rezultātus pētījuma beigās var secināt, ka didaktiskās spēlēs var izmantot lai sekmētu bērna lasītprasmi. Pētījuma autore vēlējās noskaidrot kā didaktiskās spēles sekmē lasītprasmes apguvi. Pētījuma beigās tika noskaidrots, ka didaktiskās spēles sekmē lasītprasmes apguvi, jo vairāki bērni pētījuma beigās daudz labāk varēja atšķirt un nosaukt skaņas un burtus. Labāki rezultāti ir arī vārdu salikšanā no burtiem un vērā ņemami uzlabojumi ir vārdu lasīšanā. Didaktiskās spēles izmantojot ikdienā, vairāk ieinteresē bērnus un veicina bērnu vēlmi lasīt vārdus un likt dažādus vārdus, apvienojot to ar interesantu spēli un bērnam saistošu darbību.

Secinājumi

Ņemot vērā pedagoģijas un psiholoģijas zinātnieku atziņas, veikto pētījumu un izvirzīto pētījuma jautājumu, var secināt, ka:

1. Didaktiskās spēles var izmantot lai bērns apgūtu prasmes daudz produktīvāk un sekmīgāk.
2. Spēles, kuras ir jāspēlē piedaloties vairākiem dalībniekiem, bērniem patīk spēlēt vairāk.
3. Lasītprasmes apguvi labāk var sekmēt didaktiskās spēles, kurās ir jāliek vārdi no burtiem un tās, kurās ir jālasa vārdi un jāmeklē piemēroti attēli.
4. Didaktiskās spēles jāveido un jāgatavo tā lai, tās bērnam rada interesi un mācību procesu var padarīt daudz aizraujošāku.
5. Bērna prasmes runas un valodas attīstībā var sekmēt pielietojot spēles, kurās bērns apgūst burtus, skaņu izrunu un lasītprasmi kopumā.
6. Liela loma ir skolotājam, viņš ieinteresē un palīdz bērnam mācīties, pievēršot uzmanību, lai bērnam ir prieks un motivācija apgūt prasmes, kas ir saistītas ar lasītprasmi.
7. Pirmsskola ir posms, kuram liela nozīme bērna kognitīvajai attīstībai, tāpēc arī lasītprasmes apgūvē jāpievērš uzmanība kā bērns attīstās kognitīvi un kā to veicināt.
8. Lasītprasme ir sarežģīta prasme, tāpēc lai to trenētu pie tā ir jāstrādā regulāri, lasot dažādus vārdus un darot to nedaudz, katru dienu.
9. Liela loma ir tam kā ir iekārtota mācību vide, lai tā būtu bērnam saistoša un tīkama. Skolotājam ir regulāri jāgatavo dažādi materiāli, didaktiskās spēles, kas palīdzēs bērnam mācīties ar prieku.
10. Izmantojot didaktiskās spēles, bērni vairāk izrāda vēlmi apgūt lasītprasmi, jo ikdienā tieši šāda veida spēles izraisa lielāku vēlmi mācīties.
11. Didaktiskās spēles var sekmēt lasītprasmes apguvi ja tās regulāri iekļauj mācību procesā un bērns var trenēt prasmes noteikt skaņas vārdos un tās izrunāt, kā arī veidot dažādus vārdus no burtiem un lasot tos.

Ieteikumi

Pamatojoties uz veikto pētījumu un iegūtajiem rezultātiem, ņemot vērā bērnu vecumposmu, pētījuma autors piedāvā pedagogiem dažus ieteikumus turpmākam darbam un mācību procesam.

1. Lai bērns sekmīgāk apgūtu lasītprasmi, mācību materiāliem ir jābūt tādiem lai tie bērniem būtu saistoši un rosinātu interesi.
2. Bērns labprāt mācās lasīt izmantojot didaktiskās spēles, kurās ir dažādi attēli, vārdu likšana un iespēja spēlēt vairākiem dalībniekiem.
3. Ir jāpievērš uzmanība tam kā pedagogs iekārto grupas vidi. Videi jābūt tādai lai bērnam ir iespēja pašam mācīties, spēlēt spēles, trenēt savu lasītprasmi regulāri un ar prieku. Bērni nelabprāt lasa tekstu, kas ir dots grāmatās vai darba lapās.
4. Lasītprasmi jā mācās regulāri un iekļaujot mācību procesā integrēti. Bērns vēlas mācīties aktīvi un interesanti. Nedrīkst mazināt bērna vēlmi lasīt, tāpēc vislabāk to sekmēt caur spēlēm, dažādiem uzdevumiem un pamazām, neuzspiežot to darīt ilgstoši un obligāti.
5. Pedagogam ir jāvērš uzmanība uz bērniem, kam ir grūtības ar lasītprasmes apguvi. Ir jāstrādā ar bērnu individuāli un rūpīgi jāseko līdzi kā norit progress. Ir jāspēj bērnu motivēt un izveidot kontaktu lai sekmētu bērna prasmes. Šeit ļoti noder didaktiskās spēles, jo bērns vēlas spēlēt spēles un tas ir veids kā pedagogs var veidot kontaktu ar bērnu, reizē mācot bērnam nepieciešamās prasmes brīvā un nepiespiestā vidē.
6. Ja bērnam ir grūtības pareizi izrunāt skaņas vai atšķirt tās, tad ir svarīgi regulāri izvēlēties didaktiskās spēles, kurās ir uzdevums noteikt skaņas vārdos. Būtiski lai pedagogs strādā ar bērnu regulāri un skaņas izruna tiek trenēta, skaņas izrunājot skaļi un pēc iespējas precīzāk.

Literatūras un avotu saraksts

1. Ali, A., Aziz, Z., Majzub, R. (2011). *Teaching and learning reading through play*. (The National University of Malaysia, Selangor, Malaysia).
2. Andersone, G., Arājs, R., Drulle, V., Ikale, I., Krastiņa, E., Volāne, E. (2018). *Raibā pasaule. Skolotāja grāmata*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC.
3. Anspoka, Z., Irbe, I., Liepiņa, D., Miesniece, A. (2020). *Mācības bilingvāli un latviešu valodā. Rokasgrāmata pirmsskolas pedagogiem*. Rīga: Valsts izglītības satura centrs/ESF projekts Nr. 8.3.1.1./16/1/002, e-ISBN 978-9984-829-68-5
[LVA A4 rokasgrāmata WEB gatavs.pdf \(valoda.lv\)](#) (Skatīts 18.04.2024.).
4. Anspoka, Z., Tūbele, S. (2015). *Lingvodidaktika. Latviešu valoda 1. - 6. klasei*. Rīga: SIA PNB Print.
5. Apine, A., Apsīte, J., Blūma, L., Boļšakova, T., Cīrule, I., Ersta, A., ... Zute, I. (2018). *Ideju krātuve pirmsskolai 3. Rotaļnodarbības 5 – 6 gadus veciem bērniem*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC.
6. Auziņa, U. (10.04.2014.). *Kas ir laba lasītprasme un kā to sākt veidot?* Pieejams: [Kas ir laba lasītprasme un kā to sākt veidot? - Latvians Online](#)
7. Bardut, A. (2017). Perspectives of using the didactic game for teaching Romanian language and literature. *International Journal of Social and Educational Innovation*, 5(9), 47 – 56.
8. Bergmane, I., Bergmann, K., Dakne, I., Groscale, I., Kleimann-Leimann, L., Kriekis, A. ... Zoriene, D. (2021). *R-E-A-D. How to teach and learn reading?* Jelgava.
[Book cover \(zrkac.lv\)](#) (Skatīts 12.03.2024.).
9. Bodrova, E., Leong, J. D. (2003). Learning and Development of Preschool Children from the Vygotskian Perspective. In A. Kozulim & B. Gindis (Eds.). *Vygotsky's Educational Theory in Cultural Context*. Cambridge University Press, 156 – 176 pp.
10. Brassard, M. E., Boehm, E., A. (2011). *Preschool Assessment: Principles and Practices*. USA: Guilford Press.
11. Bryant, P., Goswami, U. (2016). *Phonological skills and learning to read*. USA: Routledge.
12. Buboviča, J. (2014). Didaktiskā spēle 5-6 gadus vecu bērnu kognitīvajā attīstībā. *Starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums (23.-24.05.2014.)*, Rīga.
13. Bullock, M., Schneider, W. (2010). *Human Development from Early Childhood to Early Adulthood: Findings from a 20 Year Longitudinal Study*. New York: Psychology Press.
14. Cackov, O., Sivevska, D., Petrovska, S. (2013). *Role of the Game in the Development of Preschool Child*. (University "Goce Delcev", Macedonia).

15. Ciobanu, N. R. (2018). Didactic Games – Fundamental Teaching Activity in Preschool Education. *International Journal of Humanities, Social Sciences and Education*, 5(11), 32 – 37.
16. Conner, B. (2020). *Unplugged play: Preschool: 233 Activities & Games for ages 3 – 5*. UK: Hachette.
17. Crowley, K., Jacobs, G. (2010). *Reaching Standards and Beyond in Kindergarten: Nurturing children's sense of wonder and joy in learning.*. California: Corwin Press.
18. Dilber, B. (2023). *The role of didactic games in speech development of preschool children*. (Senior Lecturer Baku Slavic University, Konrat, Moldova).
19. Dravniece, I. (2013). *Rotaļas LSPA studiju procesā – kustību rotaļas vai kustību spēles?* (Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, Rīga, Latvija).
20. Duran, M., & Kenanoğlu, D. (2021). The Effect of Traditional Games on the Language Development of Pre-School Children in Pre-School Education. *Asian Journal of Education and Training*, 7(1), 74 – 81.
21. Dzintere, D. (2000). *Bērns kā vērtība: ģimenē un pirmsskolā*. Rīga: SIA Izglītības soļi.
22. Freiberga, I. (2009). Bērna valoda un jaunrade. Augstkalne, D., Dzintere, D., Freiberga, I. *Bērna valoda jaunradē un rotaļās*. Rīga: SIA Izglītības soļi, 8.lpp – 104.lpp.
23. Goswami, U. (2019). *Cognitive Development and Cognitive Neuroscience*. London and New York: Routledge.
24. Harris, M., Westermann, G. (2014). *A Student's Guide to Developmental Psychology*. London and New York: Psychology Press.
25. Helminga, H. (2006). *Montesori pedagoģija*. Rīga: Izdevniecība Jumava.
26. Hilkemeijer, M. (2023). *Why is Critical Thinking important in Early Childhood Education?* Retrieved from: [Why is Critical Thinking important in Early Childhood Education? \(linkedin.com\)](https://www.linkedin.com)
27. Hristova, S. V. (2013). Technology of early foreign language teaching to preschool children aged 5 to 7: games and game like activities. *American Journal of Pedagogy and Education*, (2), 13 – 18.
28. Jamson Rog, L., Galloway, D. (2017). *Reading, Writing, Playing, Learning. Finding the Sweet Spots in Kindergarten Literacy*. Canada: Pembroke Publishers.
29. Jansone, D. (23.11.2023.). *Bērnu lasītprasmes pasliktināšanās apburtais loks - kurš var to pārtraukt?* Pieejams: [Bērnu lasītprasmes pasliktināšanās apburtais loks – kurš var to pārtraukt? • IR.lv](https://www.ir.lv)
30. Jermola, I. (17.08.2023.). *Lasītprasme ir mācīšanās atslēga*.

- Pieejams: [Lasītprasme ir mācīšanās atslēga - Izglītības pārvalde \(ventspils.lv\)](http://www.ventspils.lv)
31. Kalmpourizis, G. (2019). *Educational game design fundamentals. A journey to creating intrinsically motivating learning experiences*. CRC Press: Taylor & Francis Group.
 32. Kalvāns, Ē. (2018). *Attīstības psiholoģija. Mācību līdzeklis*. Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, ISBN 978-9984-44-215-0.
[20-2 \(rta.lv\)](http://www.rta.lv) (Skatīts 17.05.2024.).
 33. Karule, A. (1997). *Ābeces mācības metodika*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC.
 34. Kauliņa, A., Tūbele, S. (2012). *Lasīšanas traucējumi. Pedagoģiskā bibliotēka*. Rīga: Izdevniecība RaKa.
 35. Krastiņa, L., Valdmane, L. (2020). *LVA Metodikas skolas izdevums latviešu valodas skolotājiem diasporā. Lasītprasme. Kā strādāt ar tekstu?*
Pieejams: [PUPA2020-2-2.pdf \(valoda.lv\)](http://www.valoda.lv)
 36. Kriekšis, A. (2022). *Sākumskolēna lasītprasmes attīstības pedagoģiskie nosacījumi*. (Liepājas Universitāte, Liepāja, Latvija).
 37. Kriekšis, A. (27.01.2023.). *Tik svarīgā skolēnu lasītprasme: kā to veicināt?* Interneta raksts. Latvijas Mediji.
Pieejams: [Tik svarīgā skolēnu lasītprasme: kā to veicināt? \(lasi.lv\)](http://www.lasi.lv)
 38. Krinkele, V. (2002). Bērna attīstības vērtēšanas pedagoģiski psiholoģiskie nosacījumi pirmsskolas izglītības iestādē. RPIVA. *Bērns kā individualitāte pirmsskolas izglītības iestādē*. Rīga: SIA Izglītības soļi, 9. – 42.lpp
 39. Kusiņa-Šulce, L. (19.07.2023.). *Daudzi lasa maz vai nemaz*. Preses raksts. Pieejams: [News.lv: Daudzi lasa maz vai nemaz 19.07.2023 Latvijas Avīze](http://www.news.lv)
 40. Legankova, O. V., & Nedvetskaya, T. M. (2016). Teachers Professional Gaming Competence as a Condition for Preschool Education Quality Enhancement. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 233, 88 – 90.
 41. Līdaka, J. (2016). *Lasu un izprotu*. Rīga: Izdevniecība RaKa.
 42. Lott, N. (2012). *When should I teach my child the alphabet?* USA: iUniverse.
 43. Lūse, J., Miltiņa I., Tūbele, S. (2020). *Logopēdijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Izdevniecība RaKa.
 44. McGee, L. M., Morrow, L. M. (2005). *Teaching Literacy in Kindergarten*. USA: Guilford Press.
 45. Maaring, S., Tammemä, T. (2020). *Didactic games to develop mathematical concepts for children with special needs in kindergarten*. (Tallinn University, Estonia).
 46. Mikuda, S. (17.10.2023.). *Skolēnu lasītprasme: vai ir pamats bažām un kā vairo lasītprīeku*.

- Pieejams:[Skolēnu lasītprasme: vai ir pamats bažām un kā vairot lasītprieku - LV portāls \(lvportals.lv\)](#)
47. Miller, C. P. (2010). *Before They Read*. Gainesville: Maupin House Publishing.
 48. Miltiņa, I. (2017). *Modelēšana logopēdijā*. Rīga: Izdevniecība RaKa.
 49. Miltuze, A. (2023). *Attīstības psiholoģija*. Pieejams: [attīstības psiholoģija - Nacionālā enciklopēdija \(enciklopedija.lv\)](#)
 50. Miltuze, A., Sebre, S. (2011). *Bērnu kognitīvā attīstība*. Powerpoint prezentācija audzēkņiem. Rīga.
 51. Moreno Lucas, F., (2017). *The game as an early childhood learning resource for intercultural education*. (Universidad Católica de Murcia, Murcia, Espana).
 52. Morrison, G. (2015). *Early Childhood Education Today*. England: Pearson Education Limited.
 53. Николаевна, Г. Н. (2020). *Когнитивное развитие дошкольника*. Доступный: [КОГНИТИВНОЕ РАЗВИТИЕ ДОШКОЛЬНИКОВ | Картотека: | Образовательная социальная сеть \(nsportal.ru\)](#)
 54. Nurjanah, N. E., & Sumantri, M. S., & Yetti, E. (2024). Developing Creative Thinking in preschool Children: A Comprehensive Review of Innovative. *European Journal of Education Research*, 13(3), 1303 – 1319.
 55. Pathman, T., Bauer, J. P. (2020). *Memory and Early Brain Development*. Retrieved from: [memory-and-early-brain-development \(child-encyclopedia.com\)](#)
 56. Piažē, Ž. (2002). *Bērna intelektuālā attīstība*. Rīga: Izdevniecība Pētergailis.
 57. Pirmsskolas vecuma bērnu attīstības iezīmes. (2023). [Особенности возрастного развития детей дошкольного возраста | Школа Sirius Future](#)
 58. Poliszczuk, D., & Prioletta, J., & Pyle, A. (2017). The Play – Literacy Interface in Full-day Kindergarten Classrooms. *Early Childhood Education Journal*, 46, 117-127.
 59. *Preschool ABC's, Grade Preschool: Assessment, Behavior & Classroom Management*. Greensboro, North Carolina: Carson – Dellosa Publishing LLC.
 60. Pressley, T., Allington, R. L., Pressley, M. (2023). *Reading Instruction That Works*. United States of America: A Division of Guilford Publications.
 61. Ptičkina, Ā. (1999). *Lasīšanas mācības sākumskolā*. Rīga: Izdevniecība PĒTERGAILIS.
 62. Rokasgrāmata skolotājiem. (2015). *Lasītmācīšana viegli un ar prieku*. [Microsoft Word - REF-Handbook-LV-print \(europa.eu\)](#) (Skatīts 27.03.2024.)
 63. Rolanda, L. (2019). Vai ātrāk un vairāk ir labāk? *Domāt. Darīt. Zināt*. (6), 14 – 16. Skola2030. [NL6_Skola2030_Jūnijs_NL_liels_2.pdf](#)

64. Sebre, S., Miltuze, A. (2022). *Attīstības psiholoģija. Cilvēka attīstība visas dzīves garumā*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC.
65. Seldins, T. (2020). *Izaudzināt brīnišķīgu bērnu montesori metode*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC.
66. Sherman, J. (2022). *8 Activities to Build and Encourage Kids' Imagination*. Retrieved from: [Kids' Imagination Boost \[8 Activities to Do for Creativity\] \(beginlearning.com\)](https://www.beginlearning.com/8-activities-to-do-for-creativity/)
67. Skola2030. *Pirmsskolas mācību programma*. [download](#)
68. Skola2030. *Valodu mācību joma*. [download](#)
69. Соколова, А. В. (2018). Психолого-педагогическое сопровождение дидактической игры дошкольников. *Научно-педагогическое обозрение. Pedagogical Review*, 3(21), 16 – 23.
70. St. Nicholas. (2022). *5 Tips to Develop Critical Thinking in Early Childhood Education*. Retrieved from: [5 Tips to Foster Critical Thinking in Children \(stnicholas.com.br\)](https://stnicholas.com.br/5-tips-to-foster-critical-thinking-in-children/)
71. Strazdiņa, I. (2019). Pirmsskolas vecuma bērnu humora izjūtas attīstīšanas iespējas valodas apguves procesā ģimenē. Āboltiņa, L., Беляев, О., Celmiņa, D., Deimante, D., Deksnē, D., Jarmalavičius, D. ... Šūmane, I. *Valodu apguve: Problēmas un perspektīva. XV zinātnisko rakstu krājums*. Liepāja: Liepājas Universitāte.
72. Šteinberga, A., (2013). *Pedagoģiskā psiholoģija. Pedagoģiskā bibliotēka*. Rīga: Izdevniecība RaKa.
73. Tan, S. O., Poon, K. K., O'Brien A. B., & Rifkin – Graboi, A. (2022). *Early Childhood Development and Education in Singapore*. Singapore: Springer Nature. Retrieved from: [L-17482796-83fb3809eb.pdf](#)
74. Taurīte, D. (14.02.2022.). *Lasītprasme*. Pieejams: [RaDace - Lasītprasme, materiāli tās attīstīšanai \(mozello.lv\)](#)
75. The Pennsylvania State University. (2016). *Developing memory*. Retrieved from: [Developing memory \(psu.edu\)](https://www.psu.edu/developing-memory/)
76. Tomele, G. (08.09.2022). *Atbalsts skolēnu tekstpratības pilnveidei sākumizglītības posmā*. Powerpoint prezentācija. Liepāja: Liepājas Universitāte.
77. Trotta, R. (2020). *The Importance of Early Childhood Education*. Retrieved from: [Ragni Trotta – Medium](#)
78. Tūbele, S., Vilka, I. (2016). Spēle – pirmsskolas vecuma bērnu fonemātiskās uztveres sekmētāja. *Society. Integration. Education. Proceeding of the International Scientific Conference*, 3, 191 – 200.
79. Urinova, F.U. (2020). *Didactic games in preschool educational system*. (Ferghana State University, Republic of Uzbekistan).

80. Valerievna, O. (2016). Дидактическая игра как средство развития речи детей среднего дошкольного возраста. *Актуальные вопросы современной педагогики*, 70 – 73. Samara: Асгард.
81. Веракса, Н. Е., Гаврилова, М. Н., Белолуцкая, А. К., Тарасова, К. С. (2020). Эмоциональное и когнитивное развитие детей дошкольного возраста: Анализ исследований с позиции структурно - диалектического подхода. *Сибирский психологический журнал*, (75), 115 – 143.
82. Владимировна, П. Л. (2021). Дидактическая игра на развитие когнитивных способностей у детей младшей группы. Доступный: [дидактическая игра на развитие когнитивных способностей у детей младшей группы. | Статья \(младшая группа\): | Образовательная социальная сеть \(nsportal.ru\)](#)
83. Zariņa, S. (2013). Lasītprasme un tās attīstības īpatnības pirmsskolā. Anspoka, Z., Černova, E., Fiļkina, I., Kauliņa, A., Lauka, A., Miltiņa, I., ... Siliņa - Jasjukeviča, G. *Valodu mācības pirmsskolā un sākumskolā*. Rīga: SIA "Zelta rudens", 52.lpp – 69.lpp.
84. Жамолидиновна, А. (2022). Game as an important means of development of children from an early age in preschool education and education. *"Science and innovation" international scientific journal*, 1(8), 1244 – 1249.
85. Žeigurs, A. *Kā bērnam viegli iemācīt lasīt?* Pieejams: [Bērnu ārsts - Artis Žeigurs - Kā bērnam viegli iemācīt lasīt? \(bernuarsts.lv\)](#)
86. Xusniddinovna, B. M. (2023). Importance of play and didactic games in preschool children. *Interdiscipline innovation and scientific research conference*, 118 – 121. London.

Bakalaura darbs „Didaktiskās spēles 5 – 7 gadus vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanai pirmsskolā” izstrādāts Latvijas Universitātes Izglītības zinātņu un psiholoģijas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi un izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti.

Autors: Santa Medne

(vārds, uzvārds)

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Darba zinātniskais vadītājs/a: Mg. Paed. Inese Eglīte

(zinātniskais grāds, vārds, uzvārds)

ŠIS DARBS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU.